ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 103 Ekim 2026

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Ekim sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Kasım ayında görüşmek üzere!

Editörler
Burcu Çelik Gökçen
Fatma Şengün

İşçi Tarafından İşverene Büyü Yapılması Haklı Fesih Nedeni Midir?

Büyü, genel anlamıyla doğaüstü olduğuna inanılan yöntemler, sözler, nesneler veya ritüeller aracılığıyla bir kişiyi ya da olayların akışını etkileme amacı taşıyan uygulamaları ifade eder. Görüleceği üzere büyü kavramının toplumdaki anlamı kültürel ve inançsal niteliktedir. İş hukuku ise bir davranışın gerçekten doğaüstü sonuç doğurup doğurmadığıyla ilgilenmez. Hukuki incelemenin konusu, işçinin gerçekleştirdiği ileri sürülen somut hareket, bu hareketin kanıtlanıp kanıtlanmadığı ve iş ilişkisi üzerindeki etkisidir. **(Sayfa 2)**

Fon Krizi: SPK'nın Hukuki Sorumluluğu ve İdari Yargıda Dava Yolunun Değerlendirilmesi

2026 yılının Eylül ayında sermaye piyasamızda yaşanan ve kamuoyunda "fon krizi" olarak anılan süreç, Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK veya Kurul) 17.09.2026 tarihli kararlarıyla 131 yatırım fonunun tasfiyesine karar verilmesiyle somutlaşmıştır. Tasfiye kapsamındaki fonlarda 455 binden fazla yatırımcının etkilendiği ifade edilmektedir. **(Sayfa 10)**

Yeni Düzenleme Kapsamında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Davalarda Zamanaşımı

7589 sayılı Kanun ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası yürürlükten kaldırılmış, HMK'nın 109. maddesine ise kısmi davada talep artırımı ve zamanaşımına ilişkin yeni bir fıkra eklenmiştir. **(Sayfa 23)**

Limited Şirketlerde Gizli Ortaklık ve Gizli Ortağın Haklarının Korunması

Limited şirketin kuruluşuna veya faaliyetlerine ekonomik katkı sağlayan herkesin şirket pay sahibi olarak görünmediği ilişkilerle uygulamada karşılaşılmaktadır. Bir kişi, şirketin pay sahibiyle yaptığı anlaşma uyarınca sermaye, emek veya ticari imkanlarını ortak bir amaca özgüleyebilir ve elde edilecek ekonomik sonuçlara katılabilir. Taraflar arasındaki bu ilişkinin dışarıya bağımsız bir ortaklık olarak yansımaması, iç ilişkide üstlenilen yükümlülüklerin ve bunlardan doğan hakların araştırılmasını gerekli kılar. **(Sayfa 6)**

İnternet Yoluyla Yurt Dışından Yasa Dışı Bahis Oynatılması Suçunda Yetki Problemi: Meksika Açmazı

Ceza hukukunun temel meselelerinden biri, suç teşkil eden fiiller karşısında devletin cezalandırma yetkisinin kapsamının belirlenmesidir. Bu yetkinin hangi koşullarda kullanılabileceği, yalnızca bir fiilin suç oluşturup oluşturmadığıyla değil, aynı zamanda fiil üzerinde hangi devletin ceza hukukunu uygulayabileceği ve ceza yargılamasının hangi makamlar tarafından yürütüleceğiyle de ilgilidir. **(Sayfa 17)**

Anonim Şirkette Bilgi Alma ve İnceleme Hakkından Özel Denetçiye Giden Yol Güzergahı

Pay sahiplerinin şirketin faaliyetleri, yönetim süreçleri ve mevcut durumu hakkında yeterli ve doğru bilgiye erişebilmeleri, genel kurulda oy haklarını bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri ve şirket yönetimini etkin biçimde denetleyebilmeleri açısından önem arz etmektedir. **(Sayfa 26)**

GÜNCEL HABERLER

KVKK'dan İşverenlerin Kurumsal E-posta Hesaplarını Denetlemesine İlişkin İlke Kararı! **(Sayfa 9)**

Sosyal Ağlarda 15 Yaş Sınırı ve Çocuklara Özgü Hizmet Esasları Düzenlendi! **(Sayfa 16)**

Tasfiyesine Karar Verilen Bazı Yatırım Fonlarına İlişkin Kanun Geçmişe Etkili Olarak Yürürlüğe Girdi! **(Sayfa 16)**

İstanbul'da Kentsel Dönüşüm Yapım Yardımında Hibe ve Kredi Sözleşmesi Süresi 31 Aralık 2027'ye Uzatıldı! **(Sayfa 22)**

AYM, İşçilik Alacaklarında Arabuluculuk Son Tutanaktaki Eksiklik Nedeniyle Davanın Reddedilmesini Hak İhlali Saydı! **(Sayfa 31)**

İŞÇİ TARAFINDAN İŞVERENE BÜYÜ YAPILMASI HAKLI FESİH NEDENİ MİDİR?

1. Büyü Kavramı ve İş Hukuku Bakımından Sorunun Çerçevesi

Büyü, genel anlamıyla doğaüstü olduğuna inanılan yöntemler, sözler, nesneler veya ritüeller aracılığıyla bir kişiyi ya da olayların akışını etkileme amacı taşıyan uygulamaları ifade eder. Görüleceği üzere büyü kavramının toplumdaki anlamı kültürel ve inançsal niteliktedir. İş hukuku ise bir davranışın gerçekten doğaüstü sonuç doğurup doğurmadığıyla ilgilenmez. Hukuki incelemenin konusu, işçinin gerçekleştirdiği ileri sürülen somut hareket, bu hareketin kanıtlanıp kanıtlanmadığı ve iş ilişkisi üzerindeki etkisidir.

Bu nedenle işverenin bir davranışı "büyü" olarak adlandırması, tek başına fesih için yeterli değildir. Önce işçinin ne yaptığı açıkça ortaya konulmalıdır. İşyerine izinsiz girme, belirli bir kapıya veya zemine bilinmeyen maddeler sürme, sıvı dökme, işveren ya da işveren temsilcisini hedef alan ve üçüncü kişilerce görülebilecek bir ritüel gerçekleştirme gibi maddi eylemler varsa değerlendirme bunlar üzerinden yapılır. Söylenti, kişisel kanaat veya davranışa sonradan verilen isim, maddi vakıanın yerine geçemez.

2. İş Kanunu'nda Haklı Nedenle Fesih

Haklı nedenle fesih, iş sözleşmesini bildirim süresi beklenmeden sona erdiren ağır bir hukuki yoldur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesi işveren bakımından haklı nedenleri sağlık sebepleri, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri, zorlayıcı sebepler ile işçinin gözaltına alınması veya tutuklanması başlıkları altında düzenler. İncelenen uyuşmazlık bakımından önem taşıyan bölüm, 25. maddenin ikinci bendindeki ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranışlardır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddenin ikinci bendindeki ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranışlar, işçinin işe girerken gerekli nitelikleri konusunda işvereni yanıltması, işveren veya ailesinin şeref ve namusuna dokunacak söz ve davranışlarda bulunması, başka bir işçiye cinsel tacizde bulunması, işverene veya başka bir işçiye sataşması, doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması, işyerinde suç işlemesi, görevini hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi, iş güvenliğini tehlikeye düşürmesi ve işverenin malına ağır zarar vermesi gibi durumlara yer verilmiştir. Kanunun maddesinin başlığında "Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" ifadesine yer verilmiştir. Kanundaki "benzeri" ifadesi her olumsuz davranışın haklı feshe dönüşmesini sağlamaz. Davranışın, maddede sayılan örneklerle benzer ağırlıkta olması gerekir.

Bu sebeple de haklı fesih değerlendirmesinde eylemin niteliği, kast veya kusur, meydana gelen zarar, işçinin görevi, işyerindeki konumu, olayın işyeriyle bağlantısı ve taraflar arasındaki güven ilişkisine etkisi birlikte ele alınmalıdır. Fesih en ağır yaptırım olduğundan ölçülülük ilkesi gözetilmelidir. Daha hafif bir yaptırımla iş ilişkisinin sürdürülmesi mümkünse doğrudan feshe başvurulması ölçülülük ilkesine aykırı sayılacağından fesih geçersiz kabul edilebilir.

İş Kanunu'nun 18. maddesi, iş güvencesi kapsamındaki işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesinin işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir nedenle feshedilebilmesini düzenler. Geçerli neden, haklı neden kadar ağır olmak zorunda değildir. Bununla birlikte davranışın işyerinde somut bir olumsuzluğa yol açması ve iş ilişkisinin sürdürülmesinin işverenden makul ölçüler içinde beklenememesi gerekir.

İşçinin davranışından kaynaklanan geçerli fesihte amaç, geçmişteki davranışı cezalandırmak değildir. Amaç, sözleşmeye aykırı davranışın sürmesi veya tekrarlanması riskine karşı iş ilişkisinin geleceğini değerlendirmektir. İşçi kusurlu biçimde sözleşmesel yükümlülüğünü ihlal etmeli ve bu ihlal iş ilişkisini olumsuz etkilemelidir. Bu sebeple de işverenin davranışı yalnızca yadırgaması veya uygun bulmaması geçerli neden için yeterli olmaz.

İşverenin feshi İş Kanunu'nun 25. maddesine dayanarak haklı nedenle gerçekleştirmiş olması, mahkemenin aynı maddi olayı geçerli fesih kapsamında değerlendirmesine engel değildir. Zira olayları ileri sürmek taraflara, bu olayların hukuki nitelendirmesini yapmak ise hakime aittir. Mahkeme, feshe dayanak yapılan davranışın haklı nedenle derhal feshi gerektirecek ağırlığa ulaşmadığını ancak işyerinde somut olumsuzluk meydana getirdiğini ve iş ilişkisinin sürdürülmesini işverenden makul ölçüler içinde beklenemez hale getirdiğini tespit ederse, feshin geçerli nedene dayandığı sonucuna ulaşabilir. Burada yeni bir fesih nedeni yaratılmamakta işveren tarafından bildirilen aynı maddi vakıaya farklı bir hukuki nitelik verilmektedir. Bu durumda işçinin işe iade talebi reddedilebilir ancak haklı fesih koşulları gerçekleşmediğinden, kanuni şartları bulunması halinde kıdem ve ihbar tazminatı hakları saklı kalır.

3. İşverene Büyü Yapılmasına İlişkin Yargıtay Kararı

İşverene büyü yapılmasının iş sözleşmesinin feshine etkisi, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 01.03.2010 tarihli, 2009/44819 Esas ve 2010/5302 Karar sayılı ilamına konu olmuştur. Karara konu olayda davacı işçi, davalı belediyede sendika üyesi olarak ve Toplu İş Sözleşmesi kapsamında çalışmaktadır. İşveren, davacının yıllık izinli olduğu bir tarihte, iş sözleşmesi daha sonra aynı nedenle feshedilen başka bir işçiyle birlikte belediye binasına geldiğini, güvenlik bakımından girmemesi gereken bölümlerde dolaştığını, Belediye Başkanı ile sekreterinin makam odası giriş kapısına bazı maddeler sürdüğünü ve

elindeki plastik şişeden kapının önüne sıvı döktüğünü ileri sürmüştür. Söz konusu olayın basına "Belediye Başkanının kapısına domuz büyüsü yapıldığı" şeklinde yansıdığı anlaşılmaktadır.

İşveren, davacının bu davranışının doğruluk ve bağlılıkla bağdaşmadığını, işveren temsilcisinin şeref ve itibarını zedelediğini ve sataşma niteliği taşıdığını savunarak iş sözleşmesini 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25'inci maddesinin ikinci bendine ve Toplu İş Sözleşmesindeki disiplin hükümlerine dayanarak haklı nedenle feshetmiştir. Davacı ise iş sözleşmesinin geçerli bir neden bulunmaksızın sona erdirildiğini ileri sürerek feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iadesini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi, işçiye isnat edilen davranışın gerçekleşip gerçekleşmediğini ve haklı ya da geçerli fesih nedeni oluşturup oluşturmadığını incelememiştir. Mahkeme, disiplin kurulu toplantısı bakımından Toplu İş Sözleşmesinde öngörülen beş günlük çağrı süresine uyulmadığı gerekçesiyle feshi geçersiz kabul ederek davacının işe iadesine karar vermiştir.

Yargıtay ise Toplu İş Sözleşmesindeki disiplin usulüne uyulmamasının tek başına feshi geçersiz hâle getirmeyeceğini belirtmiştir. Daireye göre mahkemenin, usule ilişkin bu eksiklikle yetinmeyerek işçiye isnat edilen somut davranışın gerçekleşip gerçekleşmediğini ve iş ilişkisi üzerindeki etkisini araştırması gerekmektedir. Kararda, işçinin davranışından kaynaklanan geçerli fesihte amacın işçiyi geçmişteki davranışı nedeniyle cezalandırmak olmadığı, sözleşmeye aykırı davranışın sürdürülmesi veya tekrarlanması riskine karşı iş ilişkisinin geleceğinin korunmasının amaçlandığı açıklanmıştır. İşçinin kusurlu ve sözleşmeye aykırı davranışının işyerinde olumsuzluk meydana getirmesi ve iş ilişkisinin devamının işverenden makul ölçüler içinde beklenememesi hâlinde geçerli fesih nedeninin oluşabileceği belirtilmiştir.

Yargıtay, somut olay bakımından işverenin bildirdiği tanıkların dinlenmediğini, güvenlik kamerası kayıtlarını içeren CD'lerin çözümünün yapılmadığını ve sunulan fotoğrafların değerlendirilmediğini tespit etmiştir. Ayrıca davacının disiplin kurulu önündeki savunmasında olayı kabul ettiği ve diğer işçinin tehdidiyle hareket ettiğini söylediği; ancak dava sırasında bu savunmanın işveren baskısıyla yazdırıldığını ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Mahkemece, davacının savunmasının baskı altında alınıp alınmadığı da araştırılmamıştır. Daire tanık anlatımları, güvenlik kamerası kayıtları, fotoğraflar ve diğer delillerle davacının Belediye Başkanının makam odası kapısına bazı maddeler sürdüğünün ve kapının önüne sıvı döktüğünün sabit olması halinde, bu davranışların işveren temsilcisinin haysiyetini kırıcı, itibarını zedeleyici ve sataşma niteliğinde değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Böyle bir davranışın işyerinde olumsuzluk meydana getireceği ve iş ilişkisinin devamının işverenden önemli ve makul ölçüler içinde beklenemez hale gelebileceği kabul edilmiştir. Ancak Yargıtay, davacının büyü yaptığını kesin olarak tespit etmemiş ve işveren tarafından gerçekleştirilen haklı nedenle feshi doğrudan onamamıştır. Daire, isnat edilen somut davranışların delillerle kanıtlanması halinde feshin geçerli nedene dayanabileceğini belirtmiş, gerekli deliller toplanmadan karar verilmesini eksik inceleme kabul ederek ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

Dolayısıyla kararın, "işverene büyü yapmak her durumda haklı fesih nedenidir" şeklinde anlaşılması doğru değildir. Kararda belirleyici olan, büyünün gerçek olup olmadığı değil işvereni hedef alan somut hareketlerin kanıtlanması, bu davranışların işveren temsilcisinin itibarını zedelemesi ve iş ilişkisinin sürdürülmesini objektif olarak beklenemez hale getirmesidir. Yargıtayın ulaştığı sonuç da haklı nedenle derhal feshin kesin olarak kabulü değil, somut olayın şartlarının kanıtlanması halinde davranışın geçerli fesih nedeni oluşturabileceğidir.

4. Büyü Yapıldığı İddiasının Fesih Bakımından Değerlendirilmesi

Büyü yapılması, İş Kanunu'nda bağımsız ve açık bir haklı fesih nedeni olarak sayılmamıştır. Bu nedenle yalnızca "işçi işverene büyü yaptı" iddiasına dayanılarak haklı nedenle derhal fesih sonucuna ulaşılamaz. İşveren öncelikle maddi eylemi açıkça göstermeli ve ispatlamalıdır. Hangi maddenin kullanıldığı, eylemin nerede ve ne zaman gerçekleştiği, kimin hedef alındığı, işyerinde nasıl bir etki doğurduğu ve işçinin kastı belirlenmelidir.

Örneğin yukarıdaki Yargıtay kararında olduğu gibi işçinin izinli olduğu dönemde işyerine gelerek işveren temsilcisinin makam kapısına bir şeyler sürmesi veya zemine sıvı dökmesi, özellikle üçüncü kişilerce görülecek şekilde gerçekleştirilmişse, işyeri düzenine ve çalışanın özen ve sadakat yükümlülüğüne aykırı bir davranış sayılabilir. Davranış işveren temsilcisini küçük düşürme, korkutma, rahatsız etme veya itibarsızlaştırma amacı taşıyorsa ihlalin ağırlığı artar. Kullanılan maddenin tehlikeli olması, mala zarar verilmesi veya iş sağlığı ve güvenliği riski yaratılması halinde de değerlendirme farklılaşır.

Her aykırılık haklı nedenle derhal feshi gerektirmez. Bence yalnızca ritüel niteliğinde bir davranışta bulunulması ve bu davranışın işyerinde somut bir zarar, ciddi tehdit, güvenlik riski veya iş ilişkisinin derhal sürdürülmesini imkansız kılacak ağırlıkta güven kaybı doğurduğunun gösterilememesi halinde doğrudan haklı fesih ölçüsüz olacaktır. "Büyü" ifadesinin dikkat çekici veya toplumda olumsuz çağrışımlı olması, fesihte ölçülülük incelemesini ortadan kaldırmaz.

5. Ölçülülük İlkesi ve Feshin Son Çare Olması

Fesih, işçi bakımından ağır sonuçlar doğurduğundan, işçinin davranışı ile uygulanan yaptırım arasında makul bir oran bulunmalıdır. Özellikle davranış ilk kez gerçekleştirilmiş, işçinin geçmiş çalışma düzeni olumsuz olmamış ve eylem somut bir zarar, ciddi tehdit veya güvenlik tehlikesi meydana getirmemişse işverenin öncelikle yazılı uyarı yoluna başvurması ölçülülük ilkesine

daha uygun olacaktır. Yazılı uyarıda, işçiye isnat edilen davranış somut biçimde açıklanmalı, bu davranışın işyeri düzenine, sadakat borcuna veya işverenin kişilik haklarına neden aykırı olduğu belirtilmeli ve benzer davranışların tekrarlanması hâlinde iş sözleşmesinin feshedilebileceği açıkça bildirilmelidir. Uyarının amacı yalnızca işçiyi cezalandırmak değil, işçiye davranışını düzeltme ve sözleşmeye aykırılığı sona erdirme imkanı tanımaktır.

İşçinin, kendisine bir veya birden fazla yazılı uyarı verilmesine ve davranışın tekrarı halinde iş sözleşmesinin feshedileceğinin bildirilmesine rağmen aynı ya da benzer hareketleri sürdürmesi durumunda, sözleşmeye aykırılığın süreklilik kazandığı ve işçinin davranışını düzeltme iradesi göstermediği kabul edilebilir. Özellikle işveren veya işveren temsilcisini hedef alan hareketlerin üçüncü kişilerce görülebilecek biçimde tekrarlanması, işyerinde rahatsızlık ve huzursuzluk meydana getirmesi, işverenin itibarını zedelemesi veya çalışma düzenini bozması halinde iş ilişkisinin sürdürülmesi işverenden makul ölçüler içinde beklenemeyebilir. Bu durumda işçinin davranışından kaynaklanan geçerli fesih nedeni oluşabilecektir.

İşçinin iki ayrı yazılı uyarıya rağmen aynı davranışı yeniden gerçekleştirmesi, geçerli fesih bakımından güçlü bir dayanak oluşturur. Bununla birlikte tekrarın varlığı, tek başına ve kendiliğinden haklı nedenle derhal fesih sonucunu doğurmaz. Haklı fesih için tekrarlanan davranışın İş Kanunu'nun 25'inci maddesinin ikinci bendinde düzenlenen ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı hallerden birinin kapsamına girmesi ve iş ilişkisinin devamını derhal çekilmez hale getirecek ağırlığa ulaşması gerekir. İşveren tarafından verilen talimatın hukuka, iş sözleşmesine ve işyeri düzenine uygun olması ve işçinin yükümlülükleriyle bağlantı taşıması halinde, bu talimata yazılı uyarılara rağmen ısrarla uyulmaması ayrıca değerlendirilmelidir. İşçinin davranışı kendisine hatırlatıldığı halde görevlerini yerine getirmemekte ısrar niteliğine ulaşmışsa İş Kanunu'nun 25/II-h bendi kapsamında haklı fesih gündeme gelebilir. Bununla birlikte işçinin büyü niteliğinde değerlendirilen bir davranışı tekrarlaması, her durumda "görevi yapmamakta ısrar" anlamına gelmez. Somut olayın özelliklerine göre davranışın doğruluk ve bağlılıkla bağdaşmaması, güven ilişkisini ağır biçimde ihlal etmesi veya işveren temsilcisine yönelik sataşma niteliği taşıması da ayrıca değerlendirilmelidir. Bu nedenle işverenin yalnızca "büyü yapıldığı" şeklindeki soyut değerlendirmesine dayanması yeterli değildir. Davranışın maddi hareketlerle dış dünyaya yansıması, işçiye ait olduğunun kanıtlanması, üçüncü kişiler tarafından görülmesi, işyerinde somut bir rahatsızlık meydana getirmesi ve iş ilişkisine etkisinin ortaya konulması gerekir.

Eylem tek seferlik olmakla birlikte işverenin veya işveren temsilcisinin itibarını zedeliyor, işyeri barışını bozuyor ve işverenin bu işçiyle çalışmayı sürdürmesini objektif olarak beklenemez hale getiriyorsa, haklı fesih ağırlığına ulaşmasa dahi geçerli nedenle fesih uygulanabilir. Bu durumda işçinin kanuni şartları mevcutsa kıdem ve ihbar tazminatı ile diğer işçilik alacaklarının ödenmesi gerekir. Davranışa dayalı geçerli fesihte fesih bildiriminin yazılı yapılması, sebebin açık ve kesin olarak gösterilmesi ve işçinin savunmasının alınması da önem taşımaktadır. Buna karşılık davranışın tehdit, taciz, fiilî saldırı, tehlikeli madde kullanımı, ciddi güvenlik riski, ağır itibar saldırısı veya güven ilişkisinin derhal devamını imkansız kılan başka bir unsur içermesi halinde, önceden uyarı verilmesi her olayda zorunlu kabul edilemez. Bu tür durumlarda eylemin ağırlığı doğrudan haklı nedenle feshi gündeme getirebilir.

6. Sonuç

Yukarıda açıklandığı üzere büyü, birtakım söz, nesne, madde veya ritüeller aracılığıyla bir kişiyi ya da olayların seyrini doğaüstü yollarla etkileme amacı taşıdığına inanılan uygulamaları ifade etmektedir. Bununla birlikte hukuki değerlendirme bakımından büyünün gerçekten etkili olup olmadığı veya hedef alınan kişiye mutlaka zarar verip vermeyeceği önem taşımaz. İş hukukunun inceleme konusu, işçinin düşüncesi veya inancı değil, bu düşüncenin işyerinde dış dünyaya yansıyan somut bir davranışa dönüşüp dönüşmediğidir.

Bu nedenle bir işçinin büyü yaptığına inanması, bu konuda söz söylemesi veya işverenin yalnızca böyle bir şüphe taşıması, tek başına iş sözleşmesinin feshi için yeterli değildir. Ortada maddi bir davranış bulunmaksızın, yalnızca söylentiye, kişisel kanaate veya soyut bir isnada dayanılarak gerçekleştirilen fesih haklı ya da geçerli kabul edilemez.

Buna karşılık işçinin işvereni veya işveren temsilcisini hedef alarak işyerindeki kapıya, zemine veya başka bir bölüme birtakım maddeler sürmesi, sıvı dökmesi, çeşitli nesneler bırakması ya da üçüncü kişilerce büyü ritüeli olarak algılanabilecek hareketlerde bulunması halinde değerlendirme değişecektir. Bu davranışların işyerinde rahatsızlık meydana getirmesi, çalışanlar arasında huzursuzluğa yol açması, işveren temsilcisinin itibarını zedelemesi veya taraflar arasındaki güven ilişkisini bozması durumunda iş sözleşmesine aykırılık söz konusu olacaktır.

Bence bu tür bir davranışın ilk kez gerçekleştirilmesi ve somut zarar, ciddi tehdit, güvenlik tehlikesi veya ağır kişilik hakkı ihlali doğurmaması halinde, doğrudan haklı nedenle derhal feshe başvurulması ölçülülük ilkesine uygun değildir. İşçiye öncelikle yazılı uyarı verilmeli, davranışın işyeri kurallarına ve sadakat yükümlülüğüne aykırılığı açıklanmalı ve tekrarı halinde iş sözleşmesinin feshedilebileceği bildirilmelidir.

İşçinin yazılı uyarılara rağmen aynı ya da benzer davranışları sürdürmesi, özellikle bu hareketleri maddi ve üçüncü kişilerce görülebilir biçimde yeniden gerçekleştirmesi halinde, davranışın tek seferlik olmaktan çıktığı ve iş ilişkisindeki güveni sürekli olarak zedelediği kabul edilebilir. Bu durumda, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işverenden makul

ölçüler içinde beklenememesi nedeniyle geçerli fesih uygulanması mümkündür. İşçi, kanuni şartları mevcutsa kıdem ve ihbar tazminatı ile diğer işçilik hakları ödenerek işten çıkarılabilir.

Tekrarlanan davranışın ayrıca İş Kanunu'nun 25'inci maddesinde düzenlenen sataşma, doğruluk ve bağlılığa aykırı davranış veya hatırlatıldığı halde görevleri yapmamakta ısrar hükümlerinden birinin koşullarını taşıması ve iş ilişkisinin devamını derhal çekilmez hale getirecek ağırlığa ulaşması durumunda ise haklı nedenle fesih gündeme gelebilir. Ancak bu sonuca yalnızca iki yazılı uyarının varlığından hareketle değil davranışın niteliği, amacı, tekrarı, işyerindeki etkisi ve güven ilişkisinde meydana getirdiği bozulma birlikte değerlendirilerek ulaşılmalıdır.

Nitekim Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 01.03.2010 tarihli, 2009/44819 Esas ve 2010/5302 Karar sayılı ilamında da "büyü yapılması" bağımsız ve doğrudan bir haklı fesih nedeni olarak kabul edilmemiştir. Yargıtay, işvereni hedef alan somut hareketlerin delillerle kanıtlanması ve bu hareketlerin işveren temsilcisinin haysiyet ve itibarını zedeleyerek iş ilişkisinin devamını beklenemez hale getirmesi durumunda feshin geçerli nedene dayanabileceğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, büyü yapıldığına ilişkin soyut iddia fesih için yeterli değildir. Davranışın maddi olarak gerçekleştirilmesi, işçiye ait olduğunun kanıtlanması ve işyerinde objektif bir olumsuzluk meydana getirmesi gerekir. Somut olayın ağırlığı haklı fesih düzeyine ulaşmıyorsa, ancak güven ilişkisini ve çalışma düzenini işverenden iş ilişkisinin devamını beklenemez hale getirecek ölçüde bozuyorsa, işçinin yasal hakları ödenerek geçerli nedenle fesih yoluna başvurulmasının daha isabetli ve ölçülü olacağını düşünüyorum.

Detaylı bilgi için;
Av. Gülden Mehmed
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. 4857 sayılı İş Kanunu İş Kanunu
2. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
3. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 01.03.2010 tarihli, E. 2009/44819, K. 2010/5302 sayılı karar

LİMİTED ŞİRKETLERDE GİZLİ ORTAKLIK VE GİZLİ ORTAĞIN HAKLARININ KORUNMASI

1. GİRİŞ

Limited şirketin kuruluşuna veya faaliyetlerine ekonomik katkı sağlayan herkesin şirket pay sahibi olarak görünmediği ilişkilerle uygulamada karşılaşılmaktadır. Bir kişi, şirketin pay sahibiyle yaptığı anlaşma uyarınca sermaye, emek veya ticari imkanlarını ortak bir amaca özgüleyebilir ve elde edilecek ekonomik sonuçlara katılabilir. Taraflar arasındaki bu ilişkinin dışarıya bağımsız bir ortaklık olarak yansımaması, iç ilişkide üstlenilen yükümlülüklerin ve bunlardan doğan hakların araştırılmasını gerekli kılar.

Gizli ortaklık, özellikle güven ilişkisi içinde uzun yıllar sürdürülen iş birliklerinde önem kazanmaktadır. Başlangıçta sorunsuz uygulanan bir kazanç paylaşımının kesilmesi, hesap verilmemesi veya ortaklığın sona ermesi üzerine yapılan katkıların ve kazanılan hakların tartışılması, ilişkinin hukuki çerçevesinin belirlenmesini gerektirir. Bu noktada gizli ortağın hakları, tarafların anlaşması ve uygulanabilecek adi ortaklık hükümleri birlikte değerlendirilerek ortaya konulur. [1]

Gizli ortağın korunması bakımından kazanç payı, bilgi alma, hesap verilmesi ve sona erme halinde hesaplaşma hakları başlıca inceleme alanlarıdır. Bu hakların kapsamı belirlenirken, tarafların gerçek iradesi ile ilişkinin fiilen nasıl yürütüldüğü önem taşımaktadır. Ayrıca uygulamada aynı ifadelerle anılabilen inançlı pay sahipliği ile gizli ortaklığın farklı hukuki temellere dayandığının açıklığa kavuşturulması gerekir.

2. GİZLİ ORTAKLIĞIN HUKUKİ NİTELİĞİ VE KURULUŞU

Gizli ortaklık, Türk hukukunda bağımsız bir ticaret şirketi türü olarak düzenlenmemiştir. Öğretide adi ortaklık temelinde kurulan bir iç ortaklık ilişkisi olarak ele alınmaktadır. Dış ilişkide işlemleri yürüten aktif ortak görünürken; gizli ortak, ortak amaca katkıda bulunmakta ve iç ilişkide ekonomik sonuçlara katılmaktadır. Buradaki gizlilik, ilişkinin mutlaka herkesten saklanmasını değil, dış dünyaya ayrı bir ortaklık olarak yansımamasını ifade eder. [1]

Limited şirketlerle bağlantılı gizli ortaklıklarda öncelikle sözleşmenin kimler arasında kurulduğu belirlenir. Sözleşmenin limited şirketin kendisiyle kurulması ile şirketin pay sahibiyle kurulması farklı ilişkilerdir. Şirket ortağının payına ekonomik katılım sağlayan bir anlaşmada gizli ortağın haklarının temelini, bu pay sahibiyle arasındaki iç ilişki oluşturur. Limited şirketin tüzel kişiliği ile pay sahibi ve gizli ortak arasındaki sözleşmesel ilişki bu çerçevede ayrı değerlendirilir. Bu çerçevede, limited şirket pay sahibi ile gizli ortak arasında kurulan iç ilişki ve bu ilişkiden doğan ekonomik haklar üzerinde durulacaktır. [2]

TBK m.620'de düzenlenen adi ortaklığın temelinde, kişilerin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca ulaşmak üzere birleştirmeleri bulunmaktadır. Bu nedenle gizli ortaklığın değerlendirilmesinde de yapılan katkının hangi amaçla sağlandığı, ekonomik sonuçların nasıl paylaşılacağı ve tarafların iş birliğine ilişkin iradesi incelenir. Katkı; para veya malvarlığı değeri olabileceği gibi, ilişkinin içeriğine göre emek ve ticari imkanlar da ortak amaca özgülenebilir.

Sözleşmenin yorumunda TBK m.19 uyarınca tarafların gerçek ve ortak iradesi esas alınır. Belgelerde kullanılan ifadeler, katkıların niteliği ve önceki kazanç paylaşımları bu iradenin belirlenmesine yardımcı olur. Uzun süre uygulanmış bir ekonomik katılım ilişkisinin değerlendirilmesinde, başlangıçtaki anlaşmanın yanında tarafların bu anlaşmayı nasıl hayata geçirdiğinin de araştırılması gerekmektedir.

3. GİZLİ ORTAĞIN KAZANÇ PAYI VE HESAP İSTEME HAKKI

Gizli ortağın başlıca ekonomik hakkı, anlaşmanın kapsamına giren kazançtan kendisine düşen payı talep edebilmesidir. Kazanç payının belirlenmesinde öncelikle tarafların kararlaştırdığı oran ve hesaplama esasları dikkate alınır. Sözleşmede açıklık bulunmayan hususlarda ise ilişkinin niteliğiyle bağdaştığı ölçüde adi ortaklık hükümleri değerlendirilir. TBK m.622–623, kazancın paylaşılması ve kazanç ile zarara katılım bakımından temel düzenlemeleri içermektedir.

Şirketin pay sahibiyle kurulan gizli ortaklıkta, limited şirketin bilançosunda görünen kazanç ile iç ilişkide gizli ortağa ödenecek tutar arasındaki bağın kurulması gerekir. Şirketten pay sahibine yapılan dağıtımlar, taraflar arasındaki paylaşım anlaşması ve geçmiş uygulama bu incelemenin parçalarıdır. Bu nedenle alacağın hesabı, yalnızca tek bir bilanço kaleminin okunmasıyla tamamlanmış olmaz.

TBK m.630, yönetici ortakların yılda en az bir defa hesap vermelerini ve kazanç paylarını ödemelerini öngörmektedir. Gizli ortaklıkta da bu hüküm, ilişkinin özellikleri gözetilerek hesap verme yükümlülüğünün değerlendirilmesine dayanak oluşturur. Hesabın, kazancı meydana getiren işlemlerle yapılan ödemeleri ilişkilendirecek açıklıkta sunulması, ekonomik hakkın denetlenebilmesini sağlar.

Kazanç payı talebi için ilişkinin mutlaka sona ermesi gerekmez. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 23.01.2018 tarihli, 2016/13585 E. ve 2018/557 K. sayılı kararında, gizli ortaklık ilişkisinin devamının tespiti ile kazanç payının tahsili birlikte ele alınmıştır. Bu karar, devam eden ilişkide doğmuş kazanç hakkı ile sona erme sonrasındaki hesaplaşmanın ayrı değerlendirilmesinin önemini göstermektedir. [3]

4. BİLGİ ALMA VE KAYITLARI İNCELEME HAKKI

Kazanç payının doğru belirlenebilmesi, gizli ortağın hesabın dayanağını öğrenebilmesine bağlıdır. TBK m.631, yönetim

yetkisi olmasa bile ortağa ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtları inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durum hakkında özet çıkarma hakkı tanımaktadır. Hükümde bu hakkın aksine yapılan sözleşmelerin kesin hükümsüz olduğu da belirtilmiştir.

Ali Haydar Yıldırım, gizli adi ortaklıkta gizli ortağın denetleme hakkını TBK m.631 çerçevesinde kullanabileceğini ve bu hakkın elinden alınamayacağını ifade etmektedir. Bu yaklaşım, işlerin yürütülmesinde görünür konumda bulunmayan kişinin ekonomik menfaatlerinin korunması bakımından önemlidir. Böylece kazançtan yararlanma hakkı, hesabın oluşumunu inceleme imkanıyla desteklenmektedir. [4]

Hakkın muhatabı ve kapsamı, gizli ortaklığın taraflarına ve konusuna göre belirlenir. Şirket ortağıyla kurulan iç ilişkide hesap istemenin hukuki dayanağı ile limited şirket pay sahibinin TTK m.614 kapsamındaki bilgi alma hakkının dayanağı farklıdır. Gizli ortaklığın konusu olan kazancın ve ekonomik katılımın açıklanmasına yarayan kayıtlar, kurulmuş ilişkinin kapsamı içinde değerlendirilir. [4]

Uyuşmazlık mahkemeye taşındığında banka hareketleri, ilgili muhasebe kayıtları ve kazanç dağıtımlarına ilişkin belgelerin getirtilmesi istenebilir. HMK'nın belge ibrazına ilişkin hükümleri çerçevesinde yapılacak inceleme, hangi kayıtların kimde bulunduğunun ve talep edilen hesapla bağlantısının açıklanmasını gerektirir. Bu yolla bilgi ve hesap talebi, alacağın belirlenmesini sağlayan somut bir işleve kavuşur.

5. GİZLİ ORTAKLIĞIN VE KATILIM ORANININ İSPATI

Gizli ortaklık sözleşmesinin geçerliliği ile uyuşmazlık halinde hangi delillerle ispatlanacağı ayrı konulardır. Öğretide adi ortaklık sözleşmesinin kural olarak şekil serbestisine tabi olduğu; buna karşılık ispat bakımından HMK'daki senetle ispat kurallarının dikkate alınacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla kapsamlı bir sözleşme metninin bulunmaması halinde mevcut belgelerin ve diğer delillerin hukuki işlevinin araştırılması önem taşır. [1]

HMK m.202 uyarınca, işlemi tamamen ispatlamaya yeterli olmasa bile onu muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kişi veya temsilcisinden kaynaklanan belge, delil başlangıcı niteliği taşıyabilir. Bu durumda tanık dinlenmesi mümkündür. Yazının bütün anlaşma hükümlerini içermemesi, tek başına onun ispat faaliyetindeki değerini ortadan kaldırmaz.

Paylaşım oranlarını açıklayan yazılar, elektronik yazışmalar, katkıların kaynağını gösteren kayıtlar ve önceki kazanç ödemeleri birlikte incelenebilir. Bir banka hareketi, aynı dönemdeki yazışmalar ve tarafların uygulamasıyla birlikte değerlendirildiğinde ekonomik ilişkinin açıklanmasına yardımcı olur. Burada amaç, deliller arasında bağlantı kurarak katkının hangi hukuki ilişki kapsamında sağlandığını somutlaştırmaktır.

İspat yalnızca başlangıçtaki ortaklığın varlığına özgülenmez. Katılım oranının zaman içinde değiştiği ileri sürülüyorsa ayrılma anlaşmaları, borçların üstlenilmesi ve sonraki paylaşım biçimi de araştırılır. Böylece ortaklığın kuruluşundan talep tarihine kadar uzanan süreç açıklanarak hem ilişkinin varlığı hem de istenen hakkın kapsamı ortaya konulabilir.

6. GİZLİ ORTAKLIĞIN SONA ERMESİ VE HESAPLAŞMA

Gizli ortaklık, sözleşmede öngörülen veya uygulanabilir kanun hükümlerinden doğan sebeplerle sona erebilir. Ortak amacın gerçekleşmesi, tarafların anlaşması ve haklı sebeple fesih bu çerçevede değerlendirilebilecek hallerdir. TBK m.639'daki sona erme sebepleri uygulanırken ilişkinin iç ortaklık niteliği ve sözleşmenin hükümleri dikkate alınır.

Haklı sebeple fesih, özellikle güven ilişkisinin ağır biçimde zedelendiği uyuşmazlıklarda önem kazanır. Güncan'ın çalışmasında da gizli ortaklıkta haklı sebeple fesih yolunun kullanılabileceği açıklanmaktadır. Bunun konusu, taraflar arasındaki gizli ortaklık ilişkisidir; limited şirketin tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi ayrı bir meseledir. [5]

Sona erme üzerine yapılan hesaplaşma, gizli ortağın ekonomik katılımının karşılığını belirlemeye yönelir. Kazanç ve zararlar, önceden yapılan ödemeler, katılım payları ile diğer hesap kalemleri ilişkinin kapsamına göre değerlendirilir. Limited şirket faaliyetlerine devam ederken de gizli ortak ile sözleşmenin karşı tarafı arasındaki hesabın sonuçlandırılması gündeme gelebilir. [2]

Hesaplaşmada nominal sermaye ile ekonomik değer arasındaki ayrım önem taşır. Keçecioğlu, gizli ortağın sermayesi ve kişisel çabalarıyla oluşumuna katkıda bulunduğu değer artışından yararlanmasını desteklemektedir. Bu görüş, hesaplaşmanın yalnızca başlangıçtaki katkının iadesiyle sınırlandırılmaması bakımından akademik bir dayanak oluşturmaktadır. [2]

Kanaatimizce, anlaşma ve uygulama ekonomik değer artışına katılımı ortaya koyuyorsa, bu değer araştırılmadan yalnızca nominal tutarla hesap kurulması yeterli değildir. Ancak katılım payının iadesi ile değer artışından yararlanma ayrı hesap kalemleri olarak incelenir. TBK m.642'nin katılım payına ilişkin kuralı, ekonomik katılımın bütün kapsamını tek başına açıklamaz. Değerleme tarihi ve yöntemi hukuki sebebe göre gerekçelendirilerek önceki ödemeler ve birikmiş kazançlarla birlikte tutarlı bir hesap oluşturulur. [2]

7. GİZLİ ORTAĞIN BAŞVURABİLECEĞİ HUKUKİ YOLLAR

Gizli ortak, anlaşmanın içeriğine ve ihlalin niteliğine göre hesap verilmesini, muaccel kazanç payının ödenmesini, koşulları varsa ilişkinin feshini ve hesaplaşma alacağının tahsilini isteyebilir. Sözleşmeye aykırılık nedeniyle zarar doğmuşsa tazminat talebi de kendi koşulları içinde değerlendirilir. Talep edilen edimin ve bunun dayandığı vakıaların açıklanması, yargısal incelemenin kapsamını belirler. [5]

Alacağın belirlenmesi için karşı taraftaki kayıtların incelenmesi gerekiyorsa, hangi

dönem ve hesap kalemlerinin araştırılmasının istendiği açıklanır. Uygun bir mali inceleme, talebin dayanağı olan ekonomik verilerin ortaya çıkarılmasını sağlar. Bilirkişi ekonomik verileri ve hesabı ortaya koyarken, hukuki nitelendirme HMK m.33 ve m.279/4 uyarınca hakime aittir.

Görevli mahkeme ve dava şartı arabuluculuk, talebin hukuki niteliği ile ticari dava ölçütlerine göre belirlenir. TTK m.5/A kapsamındaki parasal taleplerde dava öncesi arabuluculuk dikkate alınır. Zamanaşımında ise her alacağın hukuki kaynağı ve muacceliyet tarihi incelenir; ilişkinin kuruluş tarihi bütün taleplerin ortak başlangıç tarihi sayılamaz. Dava şartı arabuluculukta başvurudan son tutanağa kadar zamanaşımı durur.

8. GİZLİ ORTAKLIK İLE İNANÇLI PAY SAHİPLİĞİNİN AYRILMASI

Gizli ortaklık ile payların başkası hesabına tutulmasına dayanan inanç ilişkisi aynı hukuki kurum değildir. Gizli ortaklığın odağında ortak amaç doğrultusunda katkı ve ekonomik sonuçlara katılım bulunur. İnanç ilişkisinde ise payı kendi adına tutan kişinin, anlaşmada belirlenen koşullarla bu payı ilgili kişiye devretme borcu öne çıkar. Dolayısıyla gizli ortaklık sözleşmesinden doğan ekonomik haklar ile payın devrini isteme hakkının dayanağı ayrı araştırılır. [6][2]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 11.02.2025 tarihli, 2024/2595 E. ve 2025/752 K. sayılı kararında, inanç ilişkisine dayanılarak şirket paylarının davacı adına tespit ve tesciline ilişkin hüküm onanmıştır. Bu örnek, gizli ortaklığın kendiliğinden tescil hakkı verdiğini değil, paya yönelik ifa isteminin inanç ilişkisi kapsamında değerlendirilebildiğini göstermektedir. [7]

Bu nedenle uygulamada kullanılan “gizli ortak” ifadesiyle yetinilmeyerek somut anlaşmanın hangi ilişkiyi kurduğu belirlenir. Pay devrine ilişkin bir yükümlülük ileri sürülüyorsa TTK m.595’in şekil ve onay düzenlemesiyle bağlantısı da ayrıca incelenir. Farklı nitelendirmelerin gündeme geldiği uyuşmazlıklarda HMK m.111 koşullarıyla terditli talepler kurulabilir. Bu inceleme, gizli ortaklık ile inançlı işlemin kavramsal ayrımı korunarak yürütülür. [6]

9. SONUÇ

Limited şirketlerle bağlantılı gizli ortaklık, tarafların ortak amaca yönelik katkılarını ve ekonomik sonuçlara katılımlarını düzenleyen bir iç ilişki olarak önem taşımaktadır. Gizli ortağın kazanç payı, bilgi alma ve hesap verilmesi haklarının birlikte değerlendirilmesi, ekonomik katılımın etkili biçimde korunmasını sağlar. İlişkinin sona ermesi halinde ise hesaplaşma, anlaşmanın kapsamı ve ilgili ekonomik veriler esas alınarak yürütülür.

Hakların korunmasında, ilişkinin kuruluşundan itibaren uygulamanın belgelerle ortaya konulması ve istenen edimlerin açıkça belirlenmesi önemlidir. İnançlı pay sahipliğiyle olan ayrımın korunması da hukuki nitelendirmenin doğru yapılmasına hizmet eder. Böylece gizli ortaklığın doğurduğu haklar kendi hukuki temelleri içinde incelenirken, somut anlaşmadan doğabilecek diğer yükümlülükler de ilgili kurallar çerçevesinde değerlendirilir.

Detaylı bilgi için;
Stj. Av. Alperen Furkan Balat
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. TAŞPOLAT TUĞSAVUL, Melis, “Adi Ortaklık Sözleşmesinin İspatı Meselesi”, TBB Dergisi, 2023, S.168, s.227–273, özellikle s.228–229 ve 257–264.
2. KEÇECİOĞLU, Burak, “Limited Şirketteki Gizli Ortaklığın Tasfiyesi”, MÜHF-HAD, 2026, C.32, S.1, s.561–587, özellikle s.573–580.
3. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 23.01.2018 tarihli, 2016/13585 E., 2018/557 K. sayılı karar. Kararın ilgili bölümü için aktaran: TAŞPOLAT TUĞSAVUL, s.261–262, dn.99.
4. YILDIRIM, Ali Haydar, “Adi Ortaklıkta Ortakların Denetleme Hakkı (TBK 631)”, DEÜHFD, 2011, C.13, S.2 (Basım Yılı: 2013), s.195–236, özellikle s.204–206.
5. GÜNCAN, Atahan, “Yönetim Yetkisinin Kaldırılması ve Sınırlanmasına İlişkin Türk Borçlar Kanunu’nun 629. Maddesinin Uygulama Alanı”, DEÜHFD, 2025, C.27, S.2, s.1481–1518, özellikle s.1506–1508.
6. AKIN, Murat Yusuf / DEVELİ AYVERDİ, Emine, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının İnançlı Temliki: Basel Eyalet Mahkemesinin 3 Şubat 2019 Tarihli Zb.2018.35 Sayılı Kararı Çerçevesinde Bir İnceleme”, MÜHF-HAD, 2021, C.27, S.1, s.466–495, özellikle s.473–476.
7. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 11.02.2025 tarihli, 2024/2595 E., 2025/752 K. sayılı karar, özellikle III ve V–VI. bölümler.

KVKK'DAN İŞVERENLERİN KURUMSAL E-POSTA HESAPLARINI DENETLEMESİNE İLİŞKİN İLKE KARARI!

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16.09.2026 tarihli ve 2026/2035 sayılı İlke Kararı, 8 Ekim 2026 tarihli ve 33394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. İşverenler tarafından çalışanlara tahsis edilen kurumsal e-posta hesapları başta olmak üzere, işin yürütülmesi amacıyla kullanılan iletişim kanallarının denetlenmesi suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetlerinde uyulması gereken usul ve esasları konu alan karar, işverenin yönetim ve denetim yetkisi ile çalışanın özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyeti arasındaki dengenin gözetilmesine odaklanmaktadır.

Kurul, çalışanların kurumsal e-posta hesaplarının içeriklerine erişilmeksizin yalnızca trafik ve log kayıtlarının işlenmesinin dahi başlı başına bir kişisel veri işleme faaliyeti oluşturduğunu belirtmiştir. Bu nedenle söz konusu denetim faaliyetlerinin, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 4. maddesinde düzenlenen genel ilkelere, 5. ve 6. maddelerinde yer alan kişisel veri işleme şartlarına, 10. maddesindeki aydınlatma yükümlülüğüne ve 12. maddesindeki veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uygun yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca işverenin kullandırdığı iletişim araçlarının mülkiyetine sahip olması veya bu sistemlere teknik erişim imkânının bulunması, çalışanların iletişim içeriklerine sınırsız biçimde erişilebileceği anlamına gelmemektedir.

Kararda, denetimin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesinde çalışanların denetimden önce açık ve anlaşılır biçimde bilgilendirilmesinin önemine özellikle dikkat çekilmiştir. İşveren tarafından yapılacak bilgilendirmenin; denetimin amacını, hukuki sebebini, kapsamını ve yöntemini, trafik verilerinin mi yoksa iletişim içeriklerinin mi inceleneceğini, verilere hangi durumlarda erişilebileceğini ve saklama süresini içermesi gerektiği belirtilmiştir. Yalnızca kurumsal sistemlerin denetlenebileceğine ilişkin genel nitelikte bildirimlerin, 6698 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamındaki aydınlatma yükümlülüğünü kendiliğinden yerine getirmeyeceği de vurgulanmıştır. Bunun yanında, işverenin işyerinde kullanılan iletişim araçlarının kişisel amaçlarla kullanımına ilişkin kurallar koyabileceği; ancak bu kuralların açık, anlaşılır ve çalışanlar tarafından önceden bilinebilir olması gerektiği ifade edilmiştir.

Kurul, denetimde ölçülülük ve kademelilik ilkelerinin esas alınması gerektiğini de ortaya koymuştur. Buna göre işverenin meşru amacına daha az müdahaleci bir yöntemle ulaşmasının mümkün olduğu durumlarda daha ağır denetim yöntemlerine başvurulmamalı; iletişim içeriklerinin incelenmesi, trafik verilerinin denetiminin yetersiz kaldığı ve içeriğe erişimin gerekli olduğu istisnai hâllerle sınırlı tutulmalıdır. İçerik denetiminin çalışanın özel hayatına ve haberleşme hürriyetine daha yoğun bir müdahale oluşturması nedeniyle, somut bir şüpheye ve belirli bir iddiaya dayanması; kapsamı belirsiz, genel ve sürekli içerik incelemelerinden kaçınılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca denetim sonucunda elde edilen verilere erişimin yalnızca bu konuda yetkilendirilmiş personelle sınırlandırılması, erişim kayıtlarının tutulması ve verilere erişen kişilerin gizlilik yükümlülüğüne tabi olması gerektiği açıklanmıştır.

Kararda, iş ilişkisinin sona ermesi hâlinde çalışana tahsis edilen kurumsal e-posta hesabının ve bu hesaptaki verilere erişimin nasıl yönetileceğine de yer verilmiştir. Kural olarak hesabın çalışanın aktif kullanımına kapatılması ve hesaba yeni erişimlerin engellenmesi; diğer yandan iş sürekliliğinin sağlanması, hukuki uyuşmazlıklarda savunma hakkının kullanılması veya mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi gibi amaçlarla yönlendirme, otomatik yanıt, arşivleme ve muhafaza uygulamalarının somut olayın koşullarına göre değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kurul, belirlenen yükümlülüklere aykırılık tespit edilmesi hâlinde ilgili veri sorumluları hakkında 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca işlem tesis edilebileceğini de ifade etmiştir.

Kaynak: *https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/10/20261008-6.pdf*

FON KRİZİ: SPK'NIN HUKUKİ SORUMLULUĞU VE İDARİ YARGIDA DAVA YOLUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

2026 yılının Eylül ayında sermaye piyasamızda yaşanan ve kamuoyunda "fon krizi" olarak anılan süreç, Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK veya Kurul) 17.09.2026 tarihli kararlarıyla 131 yatırım fonunun tasfiyesine karar verilmesiyle somutlaşmıştır. Tasfiye kapsamındaki fonlarda 455 binden fazla yatırımcının etkilendiği ifade edilmektedir [1].

Toplumun geniş kesimlerini maddi olarak doğrudan etkileyen bu krize, TBMM tarafından da doğrudan müdahale edilmiştir. Bu kapsamda, 22.10.2026 tarihinde kabul edilen 7596 sayılı Tasfiyesine Karar Verilen Bazı Yatırım Fonları Hakkında Kanun, 27.10.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 17.09.2026 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Kanun; tasfiyenin Kurul gözetiminde yürütülmesini, net yatırım tutarının hesaplanmasını, belirli koşullarla 1.000.000 Türk lirasına kadar ara ödeme yapılmasını ve fon malvarlığından hukuka aykırı biçimde çıkarılan değerlerin sorumlulardan tahsilini düzenlemektedir.

Buna karşılık Kanun, tasfiye bakiyesinin yatırımcı kayıplarını karşılamaya yetmemesi halinde geriye kalan zararın kim tarafından ve hangi yolla giderileceği sorusuna cevap vermemektedir. Bu tablo karşısında zarara uğrayan yatırımcılar, uğramış oldukları zararın giderimi için idari dava yolunu değerlendirmektedir. İdari yargıda açılacak "Tam Yargı Davası" ile zararın tazmin edilebilmesi için ise özetle; zararın kesinleşmesi ve SPK'nın hizmet kusuru ile zarar arasındaki illiyet bağının ispatlanması gerekmektedir.

İşbu çalışmada; öncelikle SPK'nın görev ve yetkilerinin hukuki çerçevesi ortaya konulacak, ardından idarenin hizmet kusuruna dayalı sorumluluğunun unsurları ve Danıştay'ın SPK aleyhine açılan tam yargı davalarındaki yaklaşımı incelenecek, Almanya'daki Wirecard skandalı karşılaştırmalı bir örnek olarak ayrı bir başlıkta değerlendirilecek ve son olarak yatırımcıların başvurabileceği idari dava yolu usul yönünden ele alınacaktır.

2. SPK'NIN GÖREV VE YETKİLERİNİN HUKUKİ ÇERÇEVESİ

2.1. Anayasal Dayanak

Anayasa'nın 167. maddesinin birinci fıkrasında *"Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler."* hükmü yer almaktadır. Öğretide, sermaye piyasası alanındaki düzenleyici kurumun varlık nedeni bu hükümle ilişkilendirilmekte ve *"Sermaye Piyasası alanında da SPK, kaynağını Anayasa m.167'de bulan uzman bir kurumdur."* tespiti yapılmaktadır [2]. Bu anayasal görev, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında yer alan *"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."* kuralı ile birlikte okunduğunda, Kurulun piyasayı koruma görevinin yalnızca bir yetki alanı olmadığı, aynı zamanda mali ve hukuki sorumluluğun da kaynağı olabileceği anlaşılmaktadır.

2.2. 6362 Sayılı Kanun Kapsamında Kurulun Fonlar Üzerindeki Yetkileri

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun (SPKn) 1. maddesine göre Kanun'un amacı; *"sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir."* Bu hüküm, Kurul görevinin yatırımcı yararına da konulduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

SPKn m.117 uyarınca Kurul, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluştur ve mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Bu nedenle Kurulun görev alanından doğan zararlarda husumetin doğrudan Kurula yöneltilmesi gerekir. Öğretide de *"SPK, 'kurulsallık ilkesi' bağlamında kararlarından bizzat sorumludur."* görüşü savunulmaktadır [3].

Yatırım fonları bakımından Kurulun yetkileri kuruluş aşamasından tasfiyeye kadar uzanmaktadır. Fonların kuruluş izni alabilmesi için fon iç tüzüğünün Kurulca onaylanması gerekir (SPKn m.52/2). Fon türleri itibarıyla portföy sınırlamaları, değerleme esasları, fonun faaliyet ve yönetim ilkeleri ile sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir (SPKn m.54). Portföy yönetim şirketi yönetimindeki fonların ve katılma payı sahiplerinin çıkarlarını gözetmekle (SPKn m.55/6), portföy saklayıcısı ise fon portföy yapısının ve işlemlerinin mevzuata uygunluğunu sağlamakla yükümlüdür (SPKn m.56/1-f). Denetim faaliyeti, Kurulca belirlenen önemlilik, öncelik ve risk değerlendirmesi ölçütleri çerçevesinde Kurul Başkanınca oluşturulan programa göre yürütülür (SPKn m.88/2). Kurul ayrıca mevzuata aykırılık halinde faaliyetleri sınırlandırma, geçici olarak durdurma ve yetki iptali (SPKn m.96), sermaye piyasası kurumlarının mali yapısının bozulması halinde bu kurumların tedricî tasfiyesi dahil tedbirler (SPKn m.97) ve piyasa bozucu eylem, bilgi suistimali veya piyasa dolandırıcılığı fiillerine ilişkin makul şüphe halinde işlem veya pozisyon limiti getirme (SPKn m.101) gibi geniş yetkilerle donatılmıştır.

Bu özel yetkilerin yanında SPKn m.128/1-a, Kurula *"Bu Kanun ile verilen görevler ile bu Kanunun emrettiği uygulamaların yerine getirilmesini ve öngörülen neticelerin sağlanmasını teminen gerekli olan iş ve işlemleri yapmak"* görevini vermektedir. Bu genel hüküm, Kurulun görevini sayılan tedbirlerle sınırlı olmaktan çıkarmakta ve Kanun'un

amacına ulaşılması için gerekli önlemlerin alınmasını da kapsamaktadır. 17.09.2026 tarihli tasfiye kararları da bu maddeye dayanılarak alınmıştır.

Fon ile yatırımcı arasındaki ilişkinin niteliği de sorumluluk tartışmasında belirleyicidir. Öğretide *"Yatırım fonlarında, fon katılma payı sahibi yatırımcı ile fon kurucusu portföy yönetim şirketi arasında sözleşmeye dayalı* ***sui generis*** *nitelikte hukuki bir ilişki kurulmaktadır."* tespiti yapılmaktadır [4]. Bu ilişkide asli sorumlu portföy yönetim şirketidir. Kurulun görevi ise bu ilişkiyi dışarıdan çevreleyen kamusal bir güvencedir.

Kanunda düzenlenen yetkilerin önemli bir kısmı Kurula takdir alanı tanımaktadır. Ancak takdir yetkisi idarenin sorumluluğunu kendiliğinden ortadan kaldırmamaktadır. Öğretide bu husus *"Takdir yetkisi bulunduğu hallerde idarenin bu yetkisini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda kullanması gerekmektedir.* ***Aksi halde, idarenin kamu yararı ve hizmet gereği olarak yapılması gereken işlem veya eylemleri yapmaması da hizmet kusurunu doğuracaktır."*** şeklinde ifade edilmektedir [5].

3. TAM YARGI DAVASI KAPSAMINDA SPK'NIN HUKUKİ SORUMLULUĞU

3.1. Hizmet Kusuru Kavramı

İdarenin kusura dayalı sorumluluğunun temeli hizmet kusurudur. Danıştay, hizmet kusuru kavramını şu şekilde açıklamaktadır:

Danıştay 13. Dairesi - 2005/2625 E. , 2005/5753 K. , 02.12.2005 T.:

> *"Hizmet kusuru kavramı genel anlamıyla bir kamu hizmetinin kuruluş ve işleyişindeki aksaklık, eksiklik ve bozuklukları ifade etmektedir. Başka bir anlatımla, yasalarla kendisine görev olarak verilen kamu hizmetinin işlemesini sağlayacak örgütü kurmak, gerekli organizasyonu sağlamak, denetimleri yapmak ve önlemleri almakla yükümlü olan idarelerin,* ***bu yükümlülüklerini gereği gibi ve zamanında yerine getirmemesi nedeniyle ortaya çıkan aksaklık, aykırılık, bozukluk, düzensizlik, eksiklik hallerinde idarenin hizmet kusurunun varlığı kabul edilmektedir****." [6]*

Hizmet kusuru; hizmetin kötü işlemesi, geç işlemesi veya hiç işlememesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. SPK yönünden hizmet kusuru tartışması; görevin yerine getirilip getirilmediği ve özellikle müdahalenin zamanlaması üzerinde yoğunlaşacaktır. Kusur sorumluluğunun unsurları ise öğretide *"fiil, zarar, uygun illiyet bağı, kusur ve hukuka aykırılık"* olarak sayılmaktadır [7].

3.2. Denetim Yetkisi Garanti Yükümlülüğü Değildir

Kurulun sorumluluğunu tartışırken üzerinde durulması gereken ilk sınır, denetim görevinin piyasada oluşan her kaybı güvence altına alan bir garanti yükümlülüğü olmadığıdır. Bu husus öğretide ***"Denetim yetkisinin bulunması, idareyi özel hukuk kişilerinin bütün işlemlerinden sorumlu bir garanti makamına dönüştürmez."*** şeklinde ifade edilmiştir [8].

Kanun koyucu da aynı yaklaşımı izahname onayı bakımından açıkça benimsemiş; SPKn m.6/1'de *"İzahnamenin onaylanması, izahnamede yer alan bilgilerin doğru olduğunun Kurulca tekeffülü anlamına gelmeyeceği gibi, söz konusu sermaye piyasası araçlarına ilişkin bir tavsiye olarak da kabul edilemez."* hükmüne yer vermiştir.

Somut uyuşmazlıklarda belirleyici ölçüt, riskin Kurul tarafından ne zaman öngörülebilir hale geldiği ve o andan itibaren alınan önlemlerin yeterli olup olmadığıdır.

3.3. Zarar ve Zararın Kesinliği Şartı

Tam yargı davasında tazmine konu zararın gerçekleşmiş ve kesin olması aranmaktadır. Öğretide bu şart ***"Henüz gerçekleşmemiş, muhtemel bir zarar için idarenin tazmin yükümlülüğü bulunmamaktadır."*** şeklinde ifade edilmektedir [9]. Danıştay, SPK aleyhine açılan davalarda bu şartı, zarar görenin asıl sorumlulara başvurma imkanı ile ilişkilendirmektedir.

Kurul izni olmaksızın halka arz faaliyetinde bulunan bir şirketler grubuna para yatıran yatırımcıların açtığı davada ilk derece mahkemesinin aşağıdaki gerekçesi Danıştay tarafından hukuka uygun bulunmuştur:

Danıştay 13. Dairesi - 2015/2033 E. , 2021/5352 K. , 27.12.2021 T.

> *"(...) bu durumdakilerin hisse senetlerini devir veya şirket ve/veya şirket yöneticileri aleyhine genel hükümler doğrultusunda takibat yapma yollarını seçme haklarının bulunması nedeniyle* ***kesinleşmiş gerçek bir zarar bulunmadığı*** *(...)" [10]*

Danıştay 10. Dairesi'nin 2001 yılında verdiği bazı kararlarda da aracı kurum hakkında icra ve iflas işlemleri devam ederken gerçekleşmiş bir zarardan söz edilemeyeceği kabul edilmiş; ancak Daire 2002 yılında verdiği kararında, alacağın icra yoluyla tahsil imkanı bulunsa dahi Kurulun denetim faaliyetinde kusurlu olup olmadığı araştırılmaksızın karar verilmesini hukuka aykırı bulmuştur [11].

Öğretide de adli yargıda dava açılmış veya davanın kazanılmış olmasının zararın giderildiği anlamına gelmediği, asıl ölçütün tahsilatın gerçekleşip gerçekleşmediği olduğu vurgulanmakta; ***"Mahkeme kararına göre haklı olmak, zararın karşılanması anlamına gelmemektedir."*** denilmektedir [12].

Bu görüş, tasfiye ve geri kazanım süreçleri uzun sürecek olan fon krizinde, yatırımcının tam yargı davasının kesinleşmiş zararın bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmemesi gerektiği yönünde önemli bir dayanaktır.

3.4. İlliyet Bağı

Sorumluluğun en tartışmalı unsuru illiyet bağıdır. Danıştay 13. Dairesi'nin onadığı bir ilk derece kararında, idari işlemin hukuka aykırılığının dahi tek başı-

na yeterli olmadığı şu şekilde ifade edilmiştir:

Danıştay 13. Dairesi - 2024/356 E. , 2024/1861 K. , 29.04.2024 T.:

> *"(...) idari işlemin hukuka aykırı bulunması idarenin hizmet kusurunun varlığını ortaya koymakla birlikte **hizmet kusurunun bulunmasının yeterli olmadığı**, genel sorumluluk koşullarının da somut olayda gerçekleşmiş olmasının arandığı, bu koşulların ise, idari işlem ya da idareden sadır olan ihmali veya icrai bir eylemin varlığı, tazmin isteminde bulunanın maddi veya manevi bir zararının bulunması ve söz konusu zararın idarenin işlem ya da eyleminin bir sonucu olması yani **zarar ile idari davranış arasında kurulabilen bir illiyet bağının mevcudiyeti** olduğu, (...)" [13]*

Yatırımcının kendi tercihi de illiyet bağını kesebilmektedir. Kaldıraçlı işlemlere ilişkin bir davada ilk derece mahkemesince, zararın ***"büyük ölçüde sözü edilen işlemlerin doğasında barındırdığı ve en başından itibaren davacı tarafından bilinen riskin gerçekleşmesinden kaynaklanan"*** bir zarar olduğu kabul edilmiştir [14].

Somut olayda, zararın asıl failleri portföy yönetim şirketleri ve onlarla birlikte hareket eden kişiler olduğundan, üçüncü kişi fiilinin idarenin sorumluluğuna etkisi de belirleyicidir. Öğretide ***"idare hukukunda müteselsil sorumluluk bulunmamaktadır. Yani zarar gören kimse, idareye karşı uğradığı zararın tamamının tazmini istemiyle dava açamaz."*** denilmektedir [15].

Fon krizinde açılacak davalarda da, olası bir hizmet kusurunun kabulü halinde dahi; Kurulun zararın tamamından değil, ancak kusurunun zarara etkisi oranında sorumlu tutulması mümkün olacaktır. Zararın tümüyle, yatırımcı tercihleri veya üçüncü kişilerin hukuka aykırı davranışları neticesinde gerçekleştiği kabulünde ise; SPK'nın hizmet kusuru söz konusu olsa dahi zarardan sorumlu tutulmaması ihtimal dahilindedir.

4. DANIŞTAY İÇTİHATLARINA GÖRE SPK'NIN SORUMLULUĞU

4.1. Kurulun Sorumluluğunun Kabul Edildiği Kararlar

SPK'nın tazminle sorumlu tutulduğu en dikkat çekici karar, Danıştay 13. Dairesi'nin ilk derece sıfatıyla incelediği ve tazminat istemi yönünden oyçokluğuyla kabul ettiği bir davada verilmiştir. Olayda, aracılık yetkisi 1990 yılında Kurul kararıyla sona erdirilmiş olan bir banka, basın ve yayın organlarında verdiği ilanlarla uzun süre Devlet iç borçlanma senedi (DİBS) sattığını duyurmuş, yaptığı satışların önemli bir kısmını da açığa gerçekleştirmiştir. Daire, Kurulun sorumluluğunu şöyle tespit etmiştir:

Danıştay 13. Dairesi - 2005/2625 E. , 2005/5753 K. , 02.12.2005 T.

> *"Dosyadan, Kurul'ca Bankanın aracılık faaliyetlerinde bulunma yetkisinin 21.11.1990 tarihli kararla iptal edildiği, ancak DİBS alım-satımında yetkili olmayan Banka'nın çeşitli gazete ve televizyonlarda ilan ve reklamlar verdiği ve 1990 tarihinden itibaren yatırımcılara DİBS sattığı, **SPK'nun ise, bu konuda herhangi bir işleminin bulunmadığı ve SPK'nun Kanunun kendisine verdiği gözetim ve denetim görevini yerine getirmediği anlaşılmaktadır."** [6]*

Kararda zarar, BDDK ve SPK tarafından yarı yarıya ödenmek üzere hüküm altına alınmıştır. Kararın ayırt edici yönü, Kurulun bilinen bir yetkisizlik durumu karşısında hiçbir işlem yapmamış olmasıdır. Diğer bir ifadeyle sorumluluk, hizmetin hiç işlememesi üzerine kurulmuştur.

4.2. Kurulun Sorumluluğunun Reddedildiği Kararlar

Danıştay'ın SPK aleyhine açılan tam yargı davalarındaki genel eğilimi ise ret yönündedir. Ret gerekçelerinin önemli bir kısmı, Kurulun olayı öğrendikten sonra harekete geçmiş olmasına dayanmaktadır:

Danıştay 13. Dairesi - 2009/4155 E. , 2011/2326 K. , 18.05.2011 T.

> *"(...) Sermaye Piyasası Kanunu'nda kişisel malî yatırım zararlarının davalı idarece ödeneceğine ilişkin bir hüküm bulunmadığı gibi **davalı idarece olayın öğrenilmesi üzerine bilgilendirme toplantıları yapıldığı, dava konusu şirkete idarî para cezaları verilerek suç duyurusunda bulunmak suretiyle Yasa ile verilen görevleri yerine getirdiği** (...)" [16]*

Aracı kurum iflasına ilişkin iki kararda da, Kurulun mali durumu bozulan kurum hakkında gerekli tedbirleri aldığı ve 4487 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesi uyarınca kurulan fondan davacılara yasal sınırlar dahilinde ödeme yapıldığı gerekçeleriyle verilen ret kararları onanmıştır [17]. Danıştay'ın, öğrenme sonrasındaki yaptırım ve suç duyurusunu görevin ifası saydığı; aykırılığın geç öğrenilip öğrenilmediğini ise her zaman ayrıca tartışmadığı görülmektedir. Fon krizi davalarında da belirleyici olacak husus, SPK'nın, olayı öğrendikten sonra aldığı önlemlerin ve aksiyonların görevin ifası sayılıp sayılmayacağıdır.

4.3. Özel Kanunla Ödeme Yapılmasının Tam Yargı Davasına Etkisi

Fon krizi bakımından özellikle önemli olan bir karar, benzer bir DİBS uyuşmazlığında verilmiştir. Olayda, ilk derece mahkemesi zararın BDDK ve SPK tarafından eşit oranda karşılanmasına hükmetmiştir. Davalı idareler temyiz aşamasında, DİBS satın alma amacıyla bankaya yatırılan paraların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle ödenmesini düzenleyen 5667 sayılı Kanun uyarınca davacıya ödeme yapıldığını ileri sürmüştür. Danıştay, mahkeme kararını bozarken şu gerekçeye dayanmıştır:

Danıştay 13. Dairesi - 2017/991 E. , 2022/3711 K. , 19.10.2022 T.

> *"Aktarılan mevzuat uyarınca, Banka aracılığı ile DİBS satın alan hak sahiplerine ana para olarak işlem tutarı ödeneceği ve bu tutara Bakanlar Kurulu kararında belirlenen oranda faiz ta-*

> *hakkuk ettirileceğinden,* ***uyuşmazlığın ortaya çıkan bu yeni hukukî durum çerçevesinde sonuçlandırılması*** *ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm kurulması gerekmektedir." [18]*

Kurulun kusurlu bulunduğu bir uyuşmazlıkta dahi özel kanunla yapılan ödemenin tazminat hükmünü bozma sebebi sayılması, dikkat çekicidir. Kararda mahsuba ilişkin ayrıca bir açıklama bulunmamakla birlikte, bu yaklaşımın 7596 sayılı Kanun uyarınca yapılacak ara ve nihai ödemelerin de SPK aleyhine açılacak davalarda gözetilmesi gereken yeni bir hukuki durum olarak değerlendirileceğine işaret ettiği düşünülmektedir.

Ne var ki; 7596 sayılı Kanun, yatırımcıların anaparasının tamamının ödenmesini güvence altına almamakta, ödemeyi tasfiye sonucunda elde edilen dağıtılabilir nakit ile sınırlamaktadır. Bu nedenle özel kanunla yapılan ödemenin zararı tümüyle gidermediği durumlarda, kalan kısım bakımından tam yargı davasının konusuz kalmayacağı kabul edilmelidir.

5. FON KRİZİ ÖZELİNDE DEĞERLENDİRME

5.1. Kusur Tartışmasının Odak Noktaları

Fon krizine ilişkin davalarda Kurulun kusurunun varlığı, olayların hangi tarihte Kurulun bilgisine girdiği ve bu tarihten sonra hangi önlemlerin alındığı ekseninde değerlendirilecektir. Basına yansıyan kronolojiye göre krizin merkezindeki fonlardan biri 12.08.2025 tarihinde Kurulun izniyle TEFAS'ta işlem görmeye başlamış; Kurul, 28.08.2026 tarihinde serbest fonların belirli paylarda aşırı yoğunlaşmasını önlemek amacıyla BIST 30 dışındaki paylarda %5, toplamda %20 sınırı getirerek pozisyonların azaltılmasını istemiştir [1]. Bu tedbir, Kurulun tasfiye kararından önce riskin farkında olduğunu göstermesi bakımından yatırımcılar lehine bir olgu olarak ileri sürülebilecek; Kurul ise aynı tedbiri görevini yerine getirdiğinin kanıtı olarak sunabilecektir.

Öğretide bu tartışmanın iki temel ölçütü ***"Riskin öngörülebilir olup olmadığı ve ortaya çıkan zararın idarenin zamanında ve etkili müdahalesiyle önlenmesinin veya azaltılmasının mümkün bulunup bulunmadığı"*** şeklinde ifade edilmiştir [8]. Bu ölçütler, denetimin geç yapılması iddiasının araştırılmasını zorunlu gören 2002 tarihli Danıştay kararıyla ve görevin hiç yerine getirilmediğinin kabul edildiği 2005 tarihli kararla uyum içindedir. Dolayısıyla yargılamada; izinlerin hangi incelemeler sonucunda verildiği, yapılan risk değerlendirmelerinde ilgili fonların yer alıp almadığı, portföy saklayıcılarının bildirimleri ve Kurulun tedbir yetkilerini hangi tarihte kullandığı somut olarak aydınlatılmalıdır.

Bununla birlikte, yukarıda izah edildiği üzere; SPK'nın hizmet kusuru tespit edilse dahi, zararın bu kusurdan meydana geldiğinin ayrıca ve somut olarak ortaya koyulması gerekmektedir.

5.2. 7596 Sayılı Kanun'un Sorumluluk Tartışmasına Etkisi

7596 sayılı Kanun, kapsamını açıkça sınırlandırmıştır. Kanun'un 1. maddesinin ikinci fıkrası *"Bu Kanun hükümleri birinci fıkrada belirtilenler dışındaki diğer yatırım fonları bakımından genel veya sürekli bir tasfiye ve sorumluluk rejimi oluşturmaz."* şeklindedir. Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasında ise ***"Zarar veya kayıptan öncelikle fonun kurucusu ve/veya yöneticisi olan portföy yönetim şirketi sorumludur."*** denilmektedir.

Kanun, Kurula tasfiyeyi gözetme ve sorumluları belirleme görevi vermekle birlikte, Kurulun kriz öncesi dönemdeki denetim faaliyetinden doğabilecek sorumluluğu hakkında herhangi bir hüküm içermemektedir. Kanun teklifine ilişkin olarak öğretide de, ***"idarenin mali sorumluluğunu da ortadan kaldırmamaktadır."*** görüşü savunulmuştur [8].

Kanun'un 4. maddesinin beşinci fıkrasındaki ***"Nihai ödemede, fon pay sahibine tasfiye malvarlığından, geri kazanım hesabından veya diğer hukuki yollardan daha önce yapılan ödemeler mahsup edilir."*** hükmüyle kanun koyucu, hem yatırımcıların başka hukuki yollara başvurabileceğini kabul etmekte hem de mükerrer tazminin önüne geçmektedir.

Bu hüküm, Danıştay'ın 2022 tarihli kararındaki ***"yeni hukukî durum"*** yaklaşımıyla birlikte değerlendirildiğinde, SPK aleyhine açılacak bir tam yargı davasında hükmedilebilecek tazminatın; ara ödemeler, nihai tasfiye ödemeleri ve geri kazanım hesabından yapılan dağıtımlar düşüldükten sonra kalan zarar ile sınırlı olacağı sonucuna ulaşılabilir.

5.3. Kurul Görevlilerinin Sorumluluğu ve Rücu

Krize ilişkin soruşturmaların Kurulun eski yöneticilerini de kapsaması, yatırımcıların doğrudan kamu görevlilerine dava açıp açamayacağı sorusunu gündeme getirmiştir. SPKn m.133/4 uyarınca; Kurul görevlilerine karşı, Kurulun Kanun'daki görevleriyle bağlantılı karar, eylem ve işlemler nedeniyle yöneltilen tazminat ve alacak talepleri, "***Kurul aleyhine açılmış sayılır. Bu davalarda husumet Kurula yöneltilir."*** Aynı fıkraya göre Kurul, ödediği tutarı ilgililerinden talep edebilir. Ancak rücu için bu kişiler hakkında kusurlu olduklarına ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesi gerekir. Dolayısıyla yatırımcının muhatabı Kurul tüzel kişiliğidir. Kamu görevlisinin şahsi sorumluluğu ancak Kurulun rücu talebiyle ortaya çıkabilecektir [8].

6. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA SERMAYE PİYASASI KURUMLARININ SORUMLULUĞU: WİRECARD SKANDALI

Düzenleyici kurumun yatırımcı zararlarından sorumluluğu meselesinin karşılaştırmalı hukuktaki en güncel örneği Almanya'daki Wirecard skandalıdır. Eylül 2018'de Alman pay endeksi DAX'a dahil edilen Wirecard AG, pay ihraççısı olarak Federal Finansal Hizmetler Denetim Kurumu'nun (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin) piyasa gözetimine ve bilanço denetimi-

ne tabiydi. Şirket, Haziran 2020'de Filipinler'deki iki bankada bulunduğu ileri sürülen 1,9 milyar avroluk banka bakiyelerinin büyük olasılıkla mevcut olmadığını açıklamış ve birkaç gün sonra iflas başvurusunda bulunmuştur.

Wirecard paylarını 2020 yılı başında satın alan ve skandalın ortaya çıkmasının ardından büyük zararla satan bir yatırımcı; BaFin'in açık emarelere rağmen piyasa manipülasyonunu araştırma ve önleme yönündeki kanuni yükümlülüklerini yıllarca yerine getirmediğini ileri sürerek BaFin aleyhine tazminat davası açmıştır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi (Bundesgerichtshof – BGH), 10.01.2024 tarihli ve III ZR 57/23 sayılı kararıyla talebi kesin olarak reddetmiştir. Mahkemeye göre BaFin'in Nisan 2015 – Haziran 2020 döneminde aldığı önlemler, ilgili Alman ve Avrupa Birliği mevzuatını ihlal etmemiş ve her halükarda savunulabilir nitelikte bulunmuştur.

Kararın gerekçesi, denetim kurumunun sorumluluğunun sonuçtan değil, kurumun eldeki bilgiler karşısındaki davranışından hareketle değerlendirildiğini göstermektedir. Mahkeme, 2019 yılı başında BaFin'in bilanço denetimini bizzat yapmasını gerektiren şüphelerin bulunmadığını; BaFin'in basında yer alan iddialar üzerine soruşturma başlattığını, denetimi Alman Muhasebe Denetim Kuruluşu'na (DPR) bıraktığını ve savcılığı bilgilendirdiğini dikkate almıştır. Böylece bireysel pay sahiplerinin milyarlarca avroluk zararına karşın BaFin tazminatla sorumlu tutulmamıştır [19].

7. SPK'YA KARŞI AÇILACAK İDARİ DAVALARIN USUL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

7.1. Dava Türü

SPK'nın görevini hiç ya da geç yerine getirmesinden doğan zararlar, İYUK m.2/1-b kapsamında tam yargı davasının konusunu oluşturur. Öğretide *de* ***"SPK'nın görevini gereği gibi yapmamasından doğan zararların idarenin sorumluluğu bağlamında tam yargı davası yoluyla çözümlenmesine ilişkin içtihatlar bulunmaktadır."*** denilmektedir [20]. Denetim eksikliği veya tedbir alınmaması bir idari eylem ya da eylemsizlik niteliğinde olduğundan bu tür davalarda İYUK m.13'teki ön başvuru usulü uygulanır. Zira ***"Bir eylemin iptali istenemeyeceğinden, idari eylemler yalnızca tam yargı davalarına konu olabilmektedir."*** [21].

Zararın doğrudan Kurulun bir idari işleminden, örneğin tasfiye sürecinde alınan bir karardan kaynaklandığı ileri sürülüyorsa, İYUK m.12 çerçevesinde işlemin iptali ile birlikte tazminat da istenebilir.

7.2. İdareye Başvuru ve Dava Açma Süreleri

İYUK m.13/1; *"İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir."* şeklindedir. İdarenin cevap verme süresi otuz gündür. İsteğin reddi veya otuz gün içinde cevap verilmemesi halinde İYUK m.7'deki altmış günlük dava açma süresi içinde dava açılmalıdır. İdareye başvurulmadan doğrudan dava açılması ise idari merci tecavüzü oluşturur; bu durumda dilekçe görevli idare merciine gönderilir (İYUK m.15/1-e).

Sürenin başlangıcı bakımından belirleyici olan, eylemin öğrenildiği tarihtir. Anayasa Mahkemesi, eylemin öğrenildiği tarihe ilişkin olarak; Danıştay içtihatlarında istikrarlı olarak vurgulanan ***"eylemin idariliğinin ve doğurduğu zararın ortaya çıktığı tarih"*** ölçütüne işaret etmiştir [22].

Fon krizi bakımından 17.09.2026 tarihli tasfiye kararı bir başlangıç noktası olarak görülebilirse de öğretide haklı olarak "***17 Eylül 2026 tarihinin her yatırımcı bakımından bir yıllık sürenin kesin başlangıç tarihi olduğu peşinen söylenemez."*** denilmektedir [8]. Zira, zararın miktarı ve kaynağının tasfiye süreci içerisinde kesinleşmesi söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle, öğrenme tarihinin her somut olayın özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

7.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

SPKn m.134 ***"Kurul kararlarına karşı açılacak idari davalar idare mahkemelerinde görülür."*** hükmünü havidir. Öte yandan, idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan zararların tazmini için açılacak tam yargı davalarında görevli mahkeme, aksi belirtilmedikçe idare mahkemeleridir. Bu itibarla, SPK'nın hizmet kusuruna dayanılarak açılacak olan tam yargı davalarında görevli mahkeme idare mahkemeleridir.

Yetki bakımından ise İYUK m.36/a uyarınca idari sözleşmelerden doğanlar dışındaki tam yargı davalarında ***"Zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili"*** idare mahkemesi yetkilidir.

7.4. Davanın Reddi Halinde Vekalet Ücreti

Tam yargı davalarında yatırımcıları dava açmaktan alıkoyabilecek önemli bir husus, davanın reddi halinde idare lehine nispi vekalet ücretine hükmedilmesi ihtimalidir. Ancak Danıştay, tam yargı davalarında, uyuşmazlığın niteliğini ve davacının ekonomik durumunu gözeterek idare lehine maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

Danıştay 13. Dairesi - 2015/2033 E. , 2021/5352 K. , 27.12.2021 T.:

> *"İdare Mahkemesince, maddi tazminat istemiyle açılan davanın reddine karar verilmesi nedeniyle davalı idare lehine 6.355-TL nispî vekalet ücretine hükmedilmesinin uyuşmazlığın niteliği ve davacının ekonomik durumu itibarıyla mahkemeye erişim hakkı bakımından davacıya aşırı külfet yüklediği sonucuna ulaşıldığından, davalı idare lehine nispî değil, maktu vekalet ücretine hükmedilmesinin ölçülü olacağı*

> *sonucuna varılmıştır." [10]*

Fon krizi davalarında da, yatırımcıların uğradıkları zararın boyutu gözetildiğinde; davanın reddi halinde nispi vekalet ücretine hükmedilmesinin, mahkemeye erişim hakkı bakımından ölçüsüz bir külfet oluşturacağı ve davacı aleyhine vekalet ücretinin maktu olarak belirlenmesi gerektiği ileri sürülebilecektir.

8. SONUÇ

Fon krizi, SPK'nın hukuki ve mali sorumluluğu geniş bir mağdur kitlesi bakımından gündeme taşımıştır. SPK'nın görevi, Anayasa'nın 167. maddesine ve yatırımcının korunmasını açıkça amaç edinen 6362 sayılı Kanun'a dayanmaktadır. Bu görev, piyasadaki kayıpları karşılayan bir garanti yükümlülüğü içermemekle birlikte; Kurulun bilinen veya bilinmesi gereken riskler karşısında zamanında ve etkili önlem almaması, hizmetin geç ya da hiç işlememesi şeklinde hizmet kusuru oluşturabilir.

Danıştay içtihatları, SPK aleyhine açılan tam yargı davalarında genel olarak ret yönündedir. Kurulun kusurunun kabul edildiği kararlarda belirleyici olan, bilinen bir aykırılık karşısında hiçbir işlem yapılmaması veya denetimin geç gerçekleştirilmesidir. Reddedilen davalarda ise Kurulun öğrendikten sonra yaptırım ve suç duyurusu yoluna gitmesi, zararın kesinleşmemiş olması, yatırımcının kendi risk tercihi ve zararın başka bir kaynaktan karşılanmış olması belirleyici olmuştur. Almanya'da yaşanan Wirecard skandalında BaFin'in, olayın büyüklüğüne rağmen aldığı önlemlerin savunulabilir bulunması nedeniyle sorumlu tutulmaması da aynı eğilimin karşılaştırmalı hukuktaki yansımasıdır.

7596 sayılı Kanun, tasfiye ve geri kazanım için özel bir rejim kurmakla birlikte, Kurulun kriz öncesi dönemdeki denetim faaliyetinden doğabilecek sorumluluğunu düzenlememekte ve ortadan kaldırmamaktadır. Kanun uyarınca yapılacak ödemelerin, Danıştay'ın *"yeni hukukî durum"* yaklaşımı ve Kanun'un 4. maddesinin beşinci fıkrasındaki mahsup kuralı gereğince tazminat hesabında dikkate alınması beklenmektedir. SPK'nın olası sorumluluğu ise, bu ödemelerden sonra kalan zarar ve kusurunun zarara etkisi oranında gündeme gelebilecektir.

SPK'nın kusurlu davranışı nedeniyle zarara uğrayan mağdurlar, İYUK m.13 uyarınca eylemi öğrendikleri (zararın kesinleştiği) tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde önce SPK'ya başvurmak şartıyla; başvurunun açıkça veya zımnen reddi üzerine idare mahkemesinde tam yargı davası açabilirler. Yargılama sonucunda SPK'nın hukuki ve mali sorumluluğu, yükümlülüklerini zamanında ve doğru şekilde yerine getirmemek suretiyle kusurlu olduğunun ispatlanması ve bu kusurlu davranış ile zarar arasında illiyet bağının kurulması halinde doğacaktır.

Detaylı bilgi için;
Stj. Av. Osman Serhat Demirci
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. BBC News Türkçe, "Fon krizinde bugüne kadar geçen süreçte neler oldu?", 11.10.2026 (Güncelleme: 28.10.2026).
2. Kutlu Gürsel M., "Sermaye Piyasası Kurulu'nun Denetimi", s. 497.
3. Kutlu Gürsel, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Denetimi, s. 550.
4. Akın Sunay N., "6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve İlgili Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğleri Kapsamında Serbest Fonların (Hedge Fonlar) Regülasyonu", Cevdet Yavuz'a Armağan, s. 149.
5. Yavuz C., Yargı Kararlarında İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Hizmet Kusuru, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2019, s. 146.
6. Danıştay 13. Dairesi'nin 2005/2625 E., 2005/5753 K. sayılı ve 02.12.2005 tarihli kararı.
7. Koçak N. T., "Tam Yargı Davalarında Zararın Hesaplanmasına İlişkin İlkeler", 2021/2, S. 67, s. 330.
8. Küçük T. S. - Duygun M., "Fon Krizi Nedeniyle İdarenin Mali Sorumluluğu", Lexpera Blog, 09.10.2026.
9. Yavuz, Yargı Kararlarında İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Hizmet Kusuru, s. 67.
10. Danıştay 13. Dairesi'nin 2015/2033 E., 2021/5352 K. sayılı ve 27.12.2021 tarihli kararı.
11. Kutlu Gürsel, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Denetimi, s. 520-522 (Danıştay 10. Dairesi'nin 2002/1801 K. sayılı; 22.01.2001 tarihli, 1997/198 E., 2001/143 K. sayılı ve 17.01.2001 tarihli, 1997/1517 E., 2001/79 K. sayılı kararlarına ilişkin değerlendirme).
12. Yavuz, Yargı Kararlarında İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Hizmet Kusuru, s. 71.
13. Danıştay 13. Dairesi'nin 2024/356 E., 2024/1861 K. sayılı ve 29.04.2024 tarihli kararı.
14. Danıştay 13. Dairesi'nin 2019/2605 E., 2024/2305 K. sayılı ve 21.05.2024 tarihli kararı.
15. Yavuz, Yargı Kararlarında İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Hizmet Kusuru, s. 194.
16. Danıştay 13. Dairesi'nin 2009/4155 E., 2011/2326 K. sayılı ve 18.05.2011 tarihli kararı.
17. Danıştay 13. Dairesi'nin 2011/1333 E., 2017/3734 K. sayılı ve 12.12.2017 tarihli kararı; Danıştay 13. Dairesi'nin 2012/3032 E., 2017/3740 K. sayılı ve 13.12.2017 tarihli kararı.
18. Danıştay 13. Dairesi'nin 2017/991 E., 2022/3711 K. sayılı ve 19.10.2022 tarihli kararı.
19. European Funds Recovery Initiative (EFRI), "German Federal Supreme Court Decides Against a Wirecard Victim!", efri.io (Bundesgerichtshof'un 10.01.2024 tarihli ve III ZR 57/23 sayılı kararına ilişkin).
20. Kutlu Gürsel, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Denetimi, s. 533.
21. Yavuz, Yargı Kararlarında İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Hizmet Kusuru, s. 56.
22. Anayasa Mahkemesi'nin B. No: 2013/4686 sayılı ve 04.11.2015 tarihli kararından aktaran: Yaylak C. - Yıldırım R., "T.C. Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararlarında İdarenin Hizmet Kusurundan Kaynaklanan Sorumluluğu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, Temmuz 2023, s. 693, dn. 63.

SOSYAL AĞLARDA 15 YAŞ SINIRI VE ÇOCUKLARA ÖZGÜ HİZMET ESASLARI DÜZENLENDİ!

Cumhurbaşkanlığı Siber Güvenlik Başkanlığı tarafından hazırlanan "Sosyal Ağ Sağlayıcı Tarafından Çocuklara Özgü Ayrıştırılmış Hizmet Sunulmasına ve Yaş Doğrulamaya İlişkin Yönetmelik", 10.10.2026 tarihli ve 33396 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı. Türkiye'den erişilebilen yurt içi ve yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılarını kapsayan düzenleme, 15 yaşını doldurmamış çocuklara hizmet sunulmasını yasaklıyor; 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış kullanıcılar için ayrıştırılmış hizmet öngörüyor.

Yönetmelikle, hesap açılışında e-Devlet Kapısı üzerinden oluşturulacak yaş doğrulama belirtecinin kullanılması zorunlu hale getiriliyor. Kullanıcının platforma yükleyeceği belirteç, yalnızca 15 ve 18 yaş eşiklerinin aşılıp aşılmadığını gösterecek; bunun dışında kişisel veri içermeyecek ve yaş doğrulama amacı dışında kullanılamayacak.

Ayrıştırılmış hizmet kapsamında çocuk hesapları gizli olacak ve kamuya açık hesap seçeneği sunulamayacak. Bu hesaplara yalnızca çocuğun takip ettiği hesaplar mesaj gönderebilecek; mesajlarda görüldü bilgisi bulunmayacak. Canlı yayın, görsellerin ardışık sunumuna dayalı kaydırma ve benzeri işlevler ile çocukların kişisel verilerinin profilleme veya kişiselleştirilmiş ticari reklam amacıyla kullanılması yasaklanıyor. Ayrıca çocuk hesaplarının rehberle senkronizasyonuna ve takip önerilerine kısıtlamalar getiriliyor.

Sosyal ağ sağlayıcıları, kullanım süresinin izlenip sınırlandırılmasına ve ücretli işlemlerin ebeveyn onayına bağlanmasına imkan veren ebeveyn kontrol araçları sunacak. Yaş doğrulama ve hesaplara uygulanan tedbirlere karşı Türkçe, ücretsiz ve erişilebilir bir itiraz mekanizması kurulacak; başvurular tamamen otomatik sistemlerle sonuçlandırılamayacak.

Yönetmelik, 01.11.2026 tarihinde yürürlüğe girecek. Daha önce açılmış ve belirteçle doğrulanmamış mevcut hesapların 31.03.2027 tarihine kadar doğrulanması zorunlu olacak. Doğrulama sonucunda 15 yaşını doldurmadığı belirlenen çocukların hesapları bilgilendirme yapılarak kapatılacak; 15–17 yaş grubundaki çocukların hesapları ise ayrıştırılmış hizmet esaslarına tabi tutulacak.

Kaynak: *https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/10/20261010-15.pdf*

TASFİYESİNE KARAR VERİLEN BAZI YATIRIM FONLARINA İLİŞKİN KANUN GEÇMİŞE ETKİLİ OLARAK YÜRÜRLÜĞE GİRDİ!

Tasfiyesine karar verilen bazı yatırım fonlarına ilişkin 7596 sayılı Tasfiyesine Karar Verilen Bazı Yatırım Fonları Hakkında Kanun, 27 Ekim 2026 tarihli ve 33413 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanun ile belirli yatırım fonlarının tasfiye sürecinin yürütülmesi, fon malvarlığından hukuka aykırı olarak çıkarılan değerlerin geri kazanılması ve yatırımcıların alacaklarının karşılanmasına ilişkin özel düzenlemeler getirildi.

Kanun, Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) 17 Eylül 2026 tarihli kararlarıyla tasfiyesine karar verilen ve kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla tasfiyesi tamamlanmamış yatırım fonlarını kapsıyor. Fon varlıklarının tasfiyesinden yatırımcılara yapılacak ödemelere, fon malvarlığından çıkarılan değerlerin geri kazanılmasından sorumluların belirlenmesine kadar birçok konuda yeni hükümler getiriyor.

Kaynak: *https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/10/20261027-0.htm*

İNTERNET YOLUYLA YURT DIŞINDAN YASA DIŞI BAHİS OYNATILMASI SUÇUNDA YETKİ PROBLEMİ: MEKSİKA AÇMAZI

GİRİŞ:

Ceza hukukunun temel meselelerinden biri, suç teşkil eden fiiller karşısında devletin cezalandırma yetkisinin kapsamının belirlenmesidir. Bu yetkinin hangi koşullarda kullanılabileceği, yalnızca bir fiilin suç oluşturup oluşturmadığıyla değil, aynı zamanda fiil üzerinde hangi devletin ceza hukukunu uygulayabileceği ve ceza yargılamasının hangi makamlar tarafından yürütüleceğiyle de ilgilidir. Bu nedenle ceza hukukunda yetki kavramı, farklı hukuki sorunları kapsayan ve kendi içinde çeşitli ayrımlara tabi tutulması gereken bir kavramdır.

Yetki kuralları, uyuşmazlıkların niteliğine, uyuşmazlığı çözmekle görevli makamların hukuki konumuna ve suç teşkil eden fiille belirli bir yer arasındaki ilişkiye göre farklılık göstermektedir[1]. Bu çerçevede, ceza hukukunda yetki meselesinin ele alınabilmesi için öncelikle maddi ceza hukuku ile ceza muhakemesi hukuku arasındaki ayrımın gözetilmesi gerekir. Maddi ceza hukuku, hangi fiillerin suç oluşturduğunu ve bu fiilleri gerçekleştiren kişilerin hangi koşullarda cezai sorumluluklarının doğacağını belirlerken ceza muhakemesi hukuku, suç şüphesinin araştırılması ve ceza uyuşmazlığının karara bağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenler[2]. Bu iki alan arasındaki ayrım, yetki kurallarının işlevinin ve uygulanma alanının belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır. Nitekim bir suç teşkil eden fiil hakkında hangi devletin ceza hukukunun uygulanabileceği ile o fiile ilişkin yargılamanın devletin hangi mahkemesinde yürütüleceği, birbiriyle bağlantılı olmakla birlikte farklı hukuki sorunlara karşılık gelmektedir.

Devletlerin cezalandırma yetkisinin belirlenmesi, suç teşkil eden fiilin ve bu fiile ilişkin unsurların tek bir devletin ülkesiyle sınırlı olduğu durumlarda görece daha kolaydır. Buna karşılık, özellikle teknolojik gelişmelerle ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla , suç teşkil eden fiillerin belirli bir coğrafi alanla sınırlı kalmaksızın gerçekleştirilmesini mümkün hâle getirmiştir. Böylece suçun işlendiği yerin belirlenmesi ve fiil üzerinde hangi devletin cezalandırma yetkisini kullanabileceğinin tespiti, ceza hukuku bakımından giderek daha fazla önem kazanan meseleler hâline gelmiştir.

İnternet aracılığıyla gerçekleştirilebilen suçlar arasında yasa dışı bahis oynatılması da bu açıdan dikkat çekmektedir. İnternet üzerinden bahis oynatma faaliyetlerinin farklı ülkelerden yönetilebilmesi ve bahis organizasyonuna ilişkin unsurların birden fazla ülkeyle bağlantılı olması, bu faaliyetlerin hukuki niteliğinin ve hangi devletin ceza hukuku kapsamında değerlendirileceğinin belirlenmesini güçleştirebilmektedir. Özellikle bahis oynatma faaliyetinin yurt dışında yürütüldüğü, buna karşılık Türkiye'de bulunan kişilerin internet aracılığıyla bu faaliyete katıldığı durumlarda, Türkiye'nin cezalandırma yetkisinin bulunup bulunmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır.

1. Ceza Hukuku Kurallarının Yer Bakımından Uygulanması ve İlkeler:

Ceza hukuku kurallarının yer bakımından uygulanması, devletin cezalandırma yetkisinin coğrafi sınırlarının belirlenmesiyle ilgilidir. Bu kapsamda, bir suç üzerinde hangi devletin ceza kanunlarını uygulayabileceğinin belirlenmesi amacıyla çeşitli ilkeler benimsenmiştir. Öğretide farklı sınıflandırmalar bulunmakla birlikte, bu çalışmada ülkesellik, kişisellik, koruma, evrensellik ve ikame yargı yetkisi ilkeleri esas alınacaktır. Türk Ceza Kanunu'nun 8 ila 19. maddeleri arasında yer alan düzenlemelerin sistematiğinin anlaşılabilmesi için söz konusu ilkelerin kısaca açıklanmasında yarar vardır.

Ülkesellik ilkesi, bir suçun kim tarafından veya kime karşı işlendiğine bakılmaksızın, suçun bir devletin ülkesi içerisinde işlenmesi nedeniyle o devletin ceza kanunlarının uygulanmasını ifade eder[3]. Bu ilke, devletin ülkesi üzerindeki egemenliğinin ve cezalandırma yetkisinin bir sonucudur.

Kişisellik ilkesi, suç ile devlet arasındaki vatandaşlık ilişkisini esas almaktadır. Bu ilke, failin vatandaşlığına veya suçtan zarar gören kişinin vatandaşlığına göre iki farklı görünüm kazanmaktadır. Faile göre kişisellik ilkesi, bir devletin vatandaşının yabancı bir ülkede işlediği suç nedeniyle kendi devletinin ceza kanunlarına göre cezalandırılabilmesini ifade ederken mağdura göre kişisellik ilkesi, yabancı ülkede bir devletin vatandaşına karşı işlenen suç nedeniyle o devletin ceza kanunlarının uygulanabilmesini ifade etmektedir[4].

Koruma ilkesi, devletin kendisine ve temel hukuki menfaatlerine karşı işlenen suçlar üzerinde, fiilin nerede ve kim tarafından gerçekleştirildiğinden bağımsız olarak cezalandırma yetkisini kullanabilmesini ifade eder[5]. Bu ilke, devletin egemenliğini, güvenliğini ve temel menfaatlerini koruma ihtiyacına dayanmaktadır.

Evrensellik ilkesi, belirli suçların yalnızca suç ile devlet arasındaki ülkesellik veya vatandaşlık bağlantısı nedeniyle değil, uluslararası toplumun ortak menfaatlerine ve temel değerlerine yönelmeleri nedeniyle cezalandırılabilmesini ifade eder[6]. Bu ilkenin uygulanması, ilgili suçun niteliğine ve yürürlükteki hukuki düzenlemelerde öngörülen koşullara bağlıdır.

İkame yargı yetkisi ilkesi ise belirli koşullar altında, suçun işlendiği devletin yargılama yetkisinin kullanılmasının mümkün olmadığı veya failin iadesinin gerçekleşmediği durumlarda, failin bulunduğu devletin suç hakkında yargılama yapabilmesini ifade etmektedir[7]. Böylece suç işleyen kişilerin yalnızca

devletler arasındaki yetki ve iade sorunları nedeniyle cezasız kalmalarının önlenmesi amaçlanmaktadır.

2. Türk Ceza Kanunu'nun Yetki Kuralları Bakımından Sistematiği:

Türk Ceza Kanunu'nda ceza kanunlarının yer bakımından uygulanmasına ilişkin düzenlemeler, esas itibarıyla 8 ila 19. maddeler arasında yer almaktadır. Bu düzenlemeler çerçevesinde kanun koyucu, suç ile devlet arasındaki hukuki bağlantıyı belirli ölçütlere bağlamış; suçun Türkiye'de işlenmesi, failin veya mağdurun Türk vatandaşı olması ve belirli suçların uluslararası niteliği gibi farklı durumlar bakımından Türk ceza kanunlarının uygulanma koşullarını düzenlemiştir. Bu sistematik içerisinde özellikle TCK'nın 8, 11, 12 ve 13. maddeleri, yer bakımından uygulamaya ilişkin temel ilkelerin ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır.

TCK'nın 8. maddesinde, Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunlarının uygulanacağı düzenlenmiştir. Aynı madde uyarınca fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi ya da neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılmaktadır. Böylece kanun koyucu, suçun Türkiye ile olan coğrafi bağlantısını esas alarak ülkesellik (mülkilik) ilkesini benimsemiştir. Bu doğrultuda, suçun faili veya mağdurunun vatandaşlığına bakılmaksızın, kanuni koşullar çerçevesinde Türkiye'de işlenen suçlar üzerinde Türk ceza kanunlarının uygulanması mümkündür.

Türkiye'de işlenmeyen suçlar bakımından ise ülkesellik ilkesinin yanında, belirli koşullar altında Türk ceza kanunlarının uygulanmasına imkân tanıyan başka bağlama noktalarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda TCK'nın 11. maddesinde, yabancı ülkede Türk vatandaşı tarafından işlenen suçlar bakımından faile göre kişisellik ilkesi esas alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrası uyarınca, Türk vatandaşının yabancı ülkede işlediği belirli suçlar nedeniyle Türk kanunlarına göre cezalandırılabilmesi, kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu çerçevede şu koşullar önem taşımaktadır:

1.Failin Türk vatandaşı olması,

2.Suçun, TCK'nın 13. maddesinde sayılan suçlardan biri olmaması,

3. Suçun Türk kanunlarına göre **alt sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirmesi**,

4. Failin Türkiye'de bulunması,

5.Bu suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması,

6. Türkiye'de kovuşturulabilirliğin bulunması.

TCK'nın 11. maddesinin ikinci fıkrasında ise suçun alt sınırı bir yıldan az hapis cezasını gerektirmesi hâli ayrıca düzenlenmiştir. Bu durumda yargılama yapılması, zarar görenin veya yabancı hükûmetin şikâyetine bağlıdır. Şikâyetin, Türk vatandaşının Türkiye'ye girdiği tarihten itibaren altı ay içinde yapılması gerekmektedir.

TCK'nın 12. maddesinde ise yabancı tarafından yabancı ülkede işlenen suçlar bakımından hem koruma ilkesine hem de mağdura göre kişisellik ilkesine dayanan düzenlemelere yer verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, belirli koşullar altında Türkiye'nin zararına yabancı ülkede suç işleyen yabancının Türk kanunlarına göre cezalandırılabileceği ve bu durumda yargılama yapılmasının Adalet Bakanının istemine bağlı olduğu düzenlenmiştir. Böylece devletin kendi varlığına ve hukuki menfaatlerine karşı gerçekleştirilen fiiller üzerinde cezalandırma yetkisini kullanabilmesine imkân tanınarak koruma ilkesi benimsenmiştir.

Son olarak TCK'nın 13. maddesinde, maddede sayılan belirli suçlar bakımından Türk kanunlarının uygulanmasına ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenleme, suçun niteliği ve kanunda öngörülen koşullar çerçevesinde evrensellik ilkesiyle ilişkilidir. Böylece bazı suçların uluslararası toplumun ortak menfaatlerini ilgilendiren niteliği dikkate alınarak, Türk ceza kanunlarının uygulanma alanı ülke sınırları dışında işlenen fiilleri de kapsayabilecek şekilde genişletilmiştir.

3. İnternet Yoluyla İşlenen Suçlarda Yetki:

Türk Ceza Kanunu'nda ceza kanunlarının yer bakımından uygulanmasına ilişkin genel hükümler içerisinde, internet yoluyla işlenen suçlara özgü genel bir yetki kuralı öngörülmemiştir. Bu nedenle internet aracılığıyla işlenen suçlarda Türk ceza kanunlarının uygulanıp uygulanamayacağının belirlenmesinde, öncelikle TCK'nın 8. maddesinde düzenlenen ülkesellik ilkesi ve bu ilke kapsamında suçun işlendiği yerin belirlenmesine ilişkin ölçütler önem taşımaktadır. Bu noktada, suçun hareket ve netice unsurlarının farklı ülkelerde gerçekleşebilmesi karşısında öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Bu görüşleri üç başlık altında incelemek mümkündür.

Birinci görüşe göre, internet ağına hukuka aykırı verinin girişinin Türkiye'de gerçekleştirilmesi hâlinde, suçun hareket unsurunun Türkiye'de gerçekleştiği kabul edilmelidir. Bu doğrultuda, hukuka aykırı içeriğin internet ortamına Türkiye'den aktarılması durumunda suç Türkiye'de işlenmiş sayılacaktır[8].

İkinci görüşe göre, hukuka aykırı içerik yurt dışından gönderilmiş olsa dahi, bu içeriğin Türkiye'de bulunan bir sunucuya (server) kaydedilmesi veya aktarılması hâlinde, failin fiilinin Türkiye'deki sunucu üzerinden gerçekleştirildiği ve dolayısıyla suçun Türkiye'de işlenmiş sayılması gerektiği kabul edilmektedir[9].

Üçüncü görüşe göre ise yukarıda belirtilen durumların dışında, yurt dışından internet aracılığıyla işlenen suçlar bakımından Türk ceza kanunlarının uygulanabilmesi, fiilin niteliğine göre kişisellik, koruma veya evrensellik ilkelerinin uygulanma koşullarının bulunmasına bağlıdır[10].

4. Yasa Dışı Bahis Suçu ve Yetki Kuralları:

Çalışmanın bu kısmına kadar ceza hukuku kurallarının yer bakımından uygulanmasına ilişkin temel ilkeler ve Türk Ceza Kanunu'nda bu alana ilişkin düzenlemelerin sistematiği ele alınmıştır. Bu aşamadan itibaren öncelikle yasa dışı bahis suçunun genel çerçevesi açıklanacak, ardından söz konusu suç bakımından öngörülen özel düzenlemeler ile önceki bölümlerde incelenen genel yetki kuralları arasındaki ilişki değerlendirilecektir.

Bahis ve şans oyunlarına ilişkin hukuki düzenlemelerin tarihsel gelişimi incelendiğinde, bu alandaki devlet müdahalesinin temelinde bahis faaliyetlerinin denetlenmesi ve düzenli bir hukuki çerçeve içerisinde yürütülmesi ihtiyacının bulunduğu görülmektedir[11]. Türkiye'de de futbol müsabakaları üzerine seyirciler arasında bahis oynandığının tespit edilmesi ve bu faaliyetin devlet denetimi altında yürütülmesi amacıyla 29.04.1959 tarihinde 7258 sayılı Kanun, o dönemdeki adıyla *Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahisler Tertibi Hakkında Kanun* olarak kabul edilmiştir.

Bahis faaliyetlerinin devlet denetimi altında yürütülmesi amacıyla oluşturulan sistem içerisinde Spor Toto Teşkilat Başkanlığına, spor müsabakaları üzerine bahis ve şans oyunları düzenlenmesine ve bu faaliyetlerin yetkili özel hukuk tüzel kişileri aracılığıyla yürütülmesine ilişkin görev ve yetkiler tanınmıştır. İlgili mevzuat çerçevesinde Teşkilat Başkanlığı, sahip olduğu yetkileri bizzat kullanabileceği gibi bunları kısmen veya tamamen özel hukuk tüzel kişilerine devredebilmekte ya da mal ve hizmet satın alma yoluna gidebilmektedir.

Dolayısıyla, spor müsabakalarına dayalı bahis ve şans oyunlarının hukuka uygun biçimde yürütülebilmesi, kanunun verdiği yetkiye ve ilgili mevzuatta öngörülen koşullara uygun hareket edilmesine bağlıdır. Kanunun verdiği yetkiye dayanmaksızın bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ise 7258 sayılı Kanun kapsamında hukuki ve cezai sorumluluğu gündeme getirmektedir.

Nitekim 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinde, kanunun verdiği yetkiye dayanmaksızın gerçekleştirilen çeşitli fiiller suç olarak düzenlenmiş; bahis veya şans oyunlarını oynayan kişiler bakımından ise ayrıca idari yaptırım öngörülmüştür. Bu kapsamda maddede düzenlenen fiiller şu şekilde sıralanabilir:

a) Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatmak ya da bunların oynanmasına yer veya imkân sağlamak.

b) Yurt dışında oynatılan spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarının internet yoluyla veya başka suretlerle erişim sağlanarak Türkiye'den oynanmasına imkân sağlamak.

c) Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarıyla bağlantılı olarak para nakline aracılık etmek.

ç) Kişileri reklam vermek veya başka yollarla spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarını oynamaya teşvik etmek.

d) Spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarını oynamak.

Bu fiillerin hukuki nitelikleri birbirinden farklıdır. Kanun'un 5. maddesinin (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde suç teşkil eden fiiller düzenlenmişken (d) bendinde bahis veya şans oyunlarını oynama fiili kabahat olarak kabul edilmiş ve idari para cezası yaptırımına bağlanmıştır.

İnternet yoluyla yurt dışından bahis oynatılması, üzerinde bahis oynanan spor müsabakasının nerede gerçekleştirildiğine göre iki farklı ihtimal üzerinden ele alınabilir. Buna göre, yurt dışında bulunan bir kişi tarafından Türkiye'deki bir spor müsabakasına dayalı olarak bahis veya şans oyunu oynatılabileceği gibi, yurt dışında gerçekleştirilen bir spor müsabakasına dayalı olarak da bahis veya şans oyunu oynatılması mümkündür. Her iki ihtimalde de öncelikle gerçekleştirilen fiilin ilgili suç tipinin unsurlarını taşıyıp taşımadığı, ardından Türk ceza kanunlarının yer bakımından uygulanıp uygulanamayacağı ve Türk mahkemelerinin yargılama yetkisinin bulunup bulunmadığı hususlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

a) Yurt Dışında Oynatılan Bir Spor Müsabakasına Dayalı Bahislerin İnternet Yoluyla Türkiye'den Oynanmasına İmkân Sağlanması

Yurt dışında oynatılan bir spor müsabakasına dayalı bahis veya şans oyunlarının internet aracılığıyla Türkiye'den oynanmasına imkân sağlanması hâlinde, ilk bakışta 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen suçun oluşabileceği söylenebilir. Bununla birlikte, bu durumda hangi hükmün uygulanacağının belirlenmesi bakımından, bahis oynanan spor müsabakasının gerçekleştirildiği yerin yanı sıra bahis organizasyonunun ve erişim sağlanan internet sitesinin bulunduğu yer de önem taşımaktadır.

Nitekim Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 15.06.2021 tarihli ve 2020/4413 E., 2021/6614 K. sayılı kararında şu değerlendirmede bulunulmuştur:

> *"Fiilin hangi bent kapsamına girdiğinin tespitinde ayırt edici unsur, bahis oynanan futbol ya da sair müsabakaların oynandığı yer değil, bahis organizasyonunun ya da günümüz teknik imkanları göz önüne alındığında, bahis oynatmak üzere erişim sağlanan internet sitesinin bulunduğu yer olduğu..."*

Bu doğrultuda, erişim sağlanan internet sitesinin nerede bulunduğunun belirlenmesi önem taşımaktadır. Ancak internet sitesinin bulunduğu yerin tespiti, internetin teknik yapısın-

dan kaynaklanan güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle internet ağına veri girişinin yapıldığı yer ile internet sitesinin barındırıldığı sunucuların bulunduğu yerin farklı ülkelerde olabilmesi, bu tespiti güçleştirmektedir. Dolayısıyla erişim sağlanan internet sitesinin bulunduğu yerin belirlenmesinde hangi ölçütün esas alınacağı, internet yoluyla işlenen suçlarda yetki sorununun önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Öte yandan, bir internet sitesine erişim sağlanabilmesi ile suçun oluşması birbirinden farklı meselelerdir. Nitekim Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 29.06.2016 tarihli ve 2015/4861 E., 2016/20429 K. sayılı kararında bu husus şu şekilde ifade edilmiştir:

> *"Suçun oluşumu için, kişinin bahis veya şans oyunlarını oynaması için başkalarına imkân sağlamasının gerekeceği, sadece yurt dışı bağlantılı bahis sitelerine girmenin suçun oluşumu için yeterli olmayacağı..."*

Bu itibarla, yalnızca yurt dışı bağlantılı bir bahis sitesine erişilmesi, başkalarına bahis veya şans oyunu oynama imkânı sağlama suçunun oluşması bakımından yeterli değildir. Somut olayda gerçekleştirilen fiilin niteliği ve kanuni unsurların oluşup oluşmadığı ayrıca değerlendirilmelidir.

b) Yurt Dışından İnternet Yoluyla Türkiye'de Gerçekleştirilen Bir Spor Müsabakasına Dayalı Bahis Oynatılması

Yurt dışından internet yoluyla Türkiye'de gerçekleştirilen bir spor müsabakasına dayalı olarak bahis veya şans oyunu oynatılması hâlinde, ilk bakışta 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında tipe uygun bir fiilin gerçekleşmediği görülmektedir. Zira anılan bentte, yurt dışında oynatılan spor müsabakalarına dayalı bahis veya şans oyunlarının internet yoluyla veya sair suretle erişim sağlanarak Türkiye'den oynanmasına imkân sağlanması suç olarak düzenlenmiştir. Ancak bu durumda, Türkiye'de gerçekleştirilen spor müsabakalarına dayalı olarak bahis oynatılması nedeniyle aynı maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenen suç gündeme gelebilir.

Ne var ki bahis oynatma faaliyetinin internet yoluyla yurt dışında gerçekleştirilmesi, Türk ceza kanunlarının yer bakımından uygulanması açısından çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. İnternet ortamına veri girişinin yurt dışında yapıldığı ve kullanılan sunucuların da yurt dışında bulunduğu bir durumda, suçun icrai hareketlerinin Türkiye'de gerçekleştiğini söylemek güçtür. Bu noktada, suçun Türkiye'de işlendiğinin kabul edilip edilemeyeceği, başka bir ifadeyle TCK'nın 8. maddesinin birinci fıkrası kapsamında ülkesellik ilkesinin uygulanıp uygulanamayacağı meselesi ortaya çıkmaktadır.

TCK'nın 8. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi ya da neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılmaktadır. Dolayısıyla, bahis oynatma faaliyetinin icrai hareketleri yurt dışında gerçekleştirilmiş olsa dahi, neticenin Türkiye'de gerçekleştiğinin kabul edilmesi hâlinde ülkesellik ilkesi çerçevesinde Türk ceza kanunlarının uygulanması gündeme gelebilir. Bununla birlikte, bu yaklaşım suçun neticesinin nerede gerçekleştiği ve Türkiye ile kurulan bağlantının Türk ceza kanunlarının uygulanmasını haklı kılacak ölçüde yeterli olup olmadığı hususlarının değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Öte yandan, bahis oynatma faaliyetini yurt dışında gerçekleştiren kişinin Türk vatandaşı olması hâlinde, faile göre kişisellik ilkesi kapsamında TCK'nın 11. maddesinin birinci fıkrasının uygulanması da mümkün olabilir. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için failin Türk vatandaşı olması ve Türkiye'de bulunmasının yanı sıra, suçun Türk kanunlarına göre alt sınırı bir yıldan az olmayan hapis cezasını gerektirmesi, Türkiye'de kovuşturulabilir olması ve suçtan dolayı yabancı ülkede hüküm verilmemiş olması gibi kanuni koşulların da gerçekleşmesi gerekir. Dolayısıyla kişisellik ilkesine dayanılarak Türk ceza kanunlarının uygulanabilmesi de belirli koşullara bağlanmıştır.

Görüldüğü üzere, bu ihtimalde hem ülkesellik hem de kişisellik ilkesi bakımından çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kişisellik ilkesine dayanılması hâlinde TCK'nın 11. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi aranacak; ülkesellik ilkesine dayanılması hâlinde ise neticenin Türkiye'de gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekecektir. Ancak yalnızca neticenin Türkiye'de gerçekleştiği kabulünden hareketle Türk mahkemelerinin yargılama yetkisinin tesis edilmesi, suç ile Türkiye arasındaki hukuki bağlantının oldukça geniş yorumlanmasına yol açabilir. İşte bu durum, çalışmanın başlığında "Meksika açmazı" olarak ifade edilen sorunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

İnternet yoluyla işlenen suçlarda hukuka aykırı içeriklere farklı ülkelerden kolaylıkla erişilebilmesi, suçun işlendiği yerin belirlenmesini ve devletlerin yargılama yetkilerinin sınırlarının çizilmesini güçleştirmektedir. Özellikle kamu davasının mecburiliği ilkesinin benimsendiği hukuk sistemlerinde, yalnızca internet içeriğine erişilebilmesinden veya neticenin o ülkede gerçekleştiği kabulünden hareketle yargılama yetkisinin geniş yorumlanması, aynı fiil üzerinde birden fazla devletin yetki iddiasında bulunmasına neden olabilir[12].

Devletlerin yargılama yetkilerini genişletmeleri, ilk bakışta cezalandırma imkânlarını artıran bir yaklaşım olarak görülebilirse de bunun birtakım sakıncaları bulunmaktadır[13]. Her devletin kendi ülkesiyle kurulan zayıf bir bağlantıdan hareketle yargılama yetkisine sahip olduğunu kabul etmesi, aynı fiile ilişkin olarak farklı ülkelerde paralel soruşturma ve kovuşturmaların yürütülmesine, hatta birbiriyle çatışan kararların verilmesine yol açabilir. Ayrıca bir ülkede verilen hükmün diğer ülkelerdeki yargılamalara etkisi ve aynı fiil nedeniyle birden fazla yargılama yapıl-

masının doğurabileceği sorunlar gündeme gelebilir.

İşte bu nedenle, zayıf bağlantı noktalarının genişletilmesi suretiyle her devletin kendi yargılama yetkisinin bulunduğunu kabul etmesi, internet yoluyla işlenen suçlarda Meksika açmazına yol açabilir. Türk ceza kanunlarının uygulanma alanının belirlenmesinde, suçun kanuni unsurları ile fiil ve neticenin gerçekleştiği yerin ve suç ile devlet arasındaki hukuki bağlantının birlikte değerlendirilmesi gerekir. Aksi hâlde, internetin sınır aşan niteliği karşısında yetki sorununun çözülmesi yerine daha karmaşık bir hâle gelmesi söz konusu olacaktır.

Hal böyleyken, doktrinde özellikle internet yoluyla işlenen suçlar bakımından devletlerin cezalandırma yetkisinin genişletilmesi yerine adli yardım ve uluslararası iş birliği mekanizmalarının kullanımının yaygınlaştırılması gerektiği yönünde ileri sürülen görüşün [13], internet yoluyla yurt dışından yasa dışı bahis oynatılması fiiline ilişkin yargılamalar bakımından da benimsenebileceği söylenebilir. Bu yaklaşım, bir yandan devletlerin suçlarla daha etkin bir şekilde mücadele etmesine imkân tanırken diğer yandan zayıf bağlantı noktalarından hareketle yargılama yetkisinin genişletilmesinden kaynaklanabilecek sorunların önüne geçilmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, devletlerin sınırlı yargısal kaynaklarının daha etkin kullanılmasının ve ceza adalet sistemlerinin işleyişinin güçlendirilmesinin de mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

SONUÇ:

İnternet yoluyla yurt dışından yasa dışı bahis oynatılması, suçun işlendiği yerin belirlenmesi ve Türk ceza kanunlarının yer bakımından uygulanması açısından önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Özellikle 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin uygulanabilirliğinin belirlenmesi, suçun kanuni unsurlarının yanı sıra bahis organizasyonunun ve internet sitesinin bulunduğu yerin de değerlendirilmesini gerektirmektedir.

İnternet üzerinden gerçekleştirilen fiillerin farklı ülkelerle bağlantı kurabilmesi, devletlerin cezalandırma yetkilerini geniş yorumlamalarına ve aynı fiil üzerinde birden fazla devletin yargılama yetkisi ileri sürmesine yol açabilir. Çalışmada "Meksika açmazı" olarak ele alınan bu sorun karşısında, yalnızca zayıf bağlantı noktalarından hareketle yargılama yetkisinin genişletilmesi yerine, suç ile devlet arasındaki hukuki bağlantının somut olayın özellikleri çerçevesinde belirlenmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda, internet yoluyla yurt dışından yasa dışı bahis oynatılmasıyla mücadelede, cezalandırma yetkisinin sınırlarının gözetilmesi ve gerekli hâllerde adli yardımlaşma ile uluslararası iş birliği mekanizmalarının etkin biçimde kullanılması, hem suçlarla daha etkili mücadele edilmesine hem de yargısal kaynakların verimli kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Detaylı bilgi için;
Stj. Av. Abdullah Koç
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. ŞAHİN Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık,2026, s.254
2. İÇEL Kayhan- DONAY Süheyl, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2006, s.48
3. İÇEL Kayhan- DONAY Süheyl, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2006, s.69
4. TEZCAN Durmuş- ERDEM Mustafa Ruhan- ÖNOK R Murat, Uluslararası Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2015 s.66
5. TEZCAN Durmuş- ERDEM Mustafa Ruhan- ÖNOK R Murat, Uluslararası Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2015 s.144
6. KÜLÇÜR Erdem İzzet, Ceza Hukukunda Yer Bakımından Uygulama, On İki Levha Yayıncılık, 2017,s.
7. MERT Harun, "Ceza Kanununun Yer Bakımından Uygulanmasında Esas Alınan İlkeler", Uluslararası Hukuk Bülteni, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, S. 12, 2017, s. 2.
8. AKBULUT Berrin, Ceza Hukukunda Suçun İşlendiği Yer, Seçkin Yayıncılık, 2009, s.143
9. ÖZBEK Veli Özer- KANBUR M. Nihat- DOĞAN Kıray- BACAKSIZ Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.141
10. YAVUZ Erdoğan, Trük Ceza Kanununda Bilişim Suçları, Legal Kitabevi, 2012, s.370
11. ÇER, Zafer / AKINCI, Cansu, "Spor Müsabakalarında Yasa Dışı Bahis ve Şans Oyunu Suçları (7258 Sayılı Kanun m. 5)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 29, S. 2, Özel Sayı, Aralık 2023, s.8
12. YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, Yorumlu – Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. 1, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s.313-315
13. SIEBER, Ulrich, İnternetteki Suçlar ve Suçun İnternette Takibi: 69. Alman Hukukçular Günü İçin Bilirkişi Raporu, (Çev. Yener Ünver / Mustafa Temmuz Oğlakcıoğlu), (Ed. Yener Ünver), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s.240

İSTANBUL'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM YAPIM YARDIMINDA HİBE VE KREDİ SÖZLEŞMESİ SÜRESİ 31 ARALIK 2027'YE UZATILDI!

20.10.2026 tarihli ve 33406 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 11902 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile, İstanbul'da 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında yürütülen kentsel dönüşüm uygulamalarında, yapım için yardıma ilişkin hibe taahhütnamesi ve kredi sözleşmesi yapılabilecek süre 31.12.2027 tarihine kadar uzatıldı.

Karar, 22.02.2024 tarihli ve 8189 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulan "*İstanbul İlinde Yürütülecek Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Kapsamında Yapım İçin Yardım Verilmesine İlişkin Karar"*ın 3. maddesinin 13. fıkrasındaki süreyi değiştiriyor. Söz konusu fıkra, yardıma ilişkin hibe taahhütnamesi ve kredi sözleşmesinin, Kentsel Dönüşüm Başkanlığına ayrılan İstanbul Dönüşüm Kampanyası Finansmanı bütçe imkanları doğrultusunda 31.12.2026 tarihine kadar yapılabileceğini öngörüyordu. Yeni Kararla bu süre bir yıl daha uzatıldı. Karar, 6306 sayılı Kanun'un 5. maddesine dayanılarak alındı.

8189 sayılı Karar uyarınca yapım için yardım, riskli yapının bulunduğu parselde ruhsat alınması ve kat irtifakı kurulmasının ardından hak sahiplerine sağlanıyor. Kamuoyunda "Yarısı Bizden" kampanyası olarak bilinen uygulamada, konutlar için 875.000 TL hibe, 875.000 TL kredi ve 125.000 TL tahliye (taşınma) desteği olmak üzere toplam 1.875.000 TL; işyerleri için ise 437.500 TL hibe, 437.500 TL kredi ve 125.000 TL taşınma desteği olmak üzere toplam 1.000.000 TL destek veriliyor.

Kararla destek tutarlarında veya yardımdan yararlanma şartlarında bir değişiklik yapılmadı. Düzenleme yalnızca yardımların süresinin 1 yıl uzatılmasına ilişkindir.

Kaynak: *https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/10/20261020.htm*

YENİ DÜZENLEME KAPSAMINDA BELİRSİZ ALACAK DAVASI VE KISMİ DAVALARDA ZAMANAŞIMI

Giriş

7589 sayılı Kanun ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası yürürlükten kaldırılmış, HMK'nın 109. maddesine ise kısmi davada talep artırımı ve zamanaşımına ilişkin yeni bir fıkra eklenmiştir. Yeni düzenleme, yalnızca yürürlük tarihinden sonra açılacak davalar bakımından değil, daha önce açılmış ve halen görülmekte olan davalar bakımından da önemli hukuki sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Bu kapsamda iki temel meselenin değerlendirilmesi gerekmektedir. İlk olarak, yeni düzenlemeden önce belirsiz alacak davası olarak açılmış davalarda zamanaşımının nasıl değerlendirileceği belirlenmelidir. İkinci olarak, yeni düzenlemeden önce açılmış kısmi davalarda yeni zamanaşımı hükmünün uygulanıp uygulanamayacağı ve artırılan alacak bakımından zamanaşımının hangi tarihte kesilmiş sayılacağı açıklığa kavuşturulmalıdır.

I. Yeni Düzenlemeden Önce Açılmış Belirsiz Alacak Davalarında Zamanaşımı

Belirsiz alacak davasının kaldırılması ve geçiş hükmü

Belirsiz alacak davası, dava açıldığı tarihte alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenmesinin davacıdan beklenemediği ya da bunun imkansız olduğu durumlarda alacağın başlangıçta belirlenen asgari bir miktar üzerinden talep edilmesine imkan tanıyan bir dava türüdür. Bu dava türünün kısmi davadan ayrılan önemli sonuçlarından biri, zamanaşımının yalnızca başlangıçta talep edilen miktar bakımından değil, alacağın tamamı yönünden kesilmesidir [1]. Belirsiz alacak davasının kaldırılması, bu dava türüyle daha önce açılmış ve halen derdest olan davaların hukuki niteliğinin ve zamanaşımı bakımından tabi olacakları rejimin ayrıca değerlendirilmesini gerektirmektedir. Kanun koyucu, bu konuda geçiş hükmü öngörmüştür. 7589 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca, yürürlükten kaldırılan HMK m. 107, yürürlük tarihinden önce açılmış davalar bakımından uygulanmaya devam edecektir.

Bu düzenleme karşısında, yeni kanunun yürürlüğe girmesinden önce belirsiz alacak davası olarak açılmış ve görülmekte olan davaların sırf kanun değişikliği nedeniyle kısmi davaya dönüşmesi söz konusu değildir. Bu davaların usul hukuku bakımından değerlendirilmesinde önceki HMK m. 107 hükmü uygulanmaya devam edecektir.

Zamanaşımının alacağın tamamı bakımından kesilmesi

Belirsiz alacak davasında zamanaşımının alacağın tamamı yönünden kesilmesi, bu dava türünün alacaklıya sağladığı temel hukuki güvencelerden biridir. Davacının alacağının tamamını dava açarken belirleyememesi, bakiye alacak bakımından zamanaşımının işlemeye devam etmesi sonucunu doğurmamaktadır [1].

Eski HMK m. 107'nin yürürlükten önce açılmış davalarda uygulanmaya devam edeceğinin açıkça düzenlenmiş olması karşısında, bu davalarda zamanaşımı değerlendirmesi de önceki hukuki rejime göre yapılmalıdır. Buna göre, usulüne uygun biçimde belirsiz alacak davası olarak açılmış bir davada, alacağın başlangıçta belirtilen miktarı aşan kısmı bakımından da zamanaşımının dava tarihinde kesildiği kabul edilmelidir. Kanun değişikliği, bu davalarda zamanaşımının yalnızca başlangıçta talep edilen miktar yönünden kesildiği sonucunu doğurmaz. Bununla birlikte, bir davanın dilekçede belirsiz alacak davası olarak adlandırılması tek başına yeterli değildir. Davanın gerçekten HMK m. 107 kapsamında açılmış olması ve bu dava türünün koşullarını taşıması gerekir. Hukuki niteliği itibarıyla kısmi dava olan bir davanın, yalnızca önceki dönemde açılmış olması nedeniyle belirsiz alacak davasına özgü sonuçlardan yararlanması mümkün değildir.

Ayrıca zamanaşımının kesilmesi ile talep artırımına ilişkin usul işlemleri birbirinden ayrılmalıdır. Alacağın tamamı yönünden zamanaşımının kesilmiş olması, davacının talebini usulüne uygun biçimde belirleme veya artırma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Bu nedenle somut olayda verilen kesin süre kararları, talep artırımı işlemleri ve yargılamanın geldiği aşama ayrıca değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, yeni düzenlemeden önce açılmış belirsiz alacak davalarında da zamanaşımı bakımından eski HMK m. 107 uygulanmaya devam edecektir. Bu davalar, kanun değişikliği nedeniyle kısmi davalara ilişkin zamanaşımı rejimine tabi hale gelmeyecektir.

II. Yeni Düzenlemeden Önce Açılmış Kısmi Davalarda Yeni Zamanaşımı Hükmünün Uygulanması

Yeni düzenleme ve ortaya çıkan hukuki sorun

Eski HMK m. 109 rejiminde kısmi dava açılması, kural olarak yalnızca dava edilen miktar bakımından zamanaşımını kesmekteydi. Davacının fazlaya ilişkin haklarını saklı tutması, dava edilmeyen bakiye alacak yönünden zamanaşımının işlemeye devam etmesini engellemiyordu. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 07.02.2024 tarihli, 2023/915 E. ve 2024/80 K. sayılı kararında da kısmi dava açılmasının dava edilmeyen bakiye alacak yönünden zamanaşımını kesmeyeceği yönündeki yaklaşım benimsenmiştir [2].

Yeni HMK m. 109/4 ile bu durum değiştirilmiştir. Düzenleme uyarınca, alacağın yalnızca bir kısmının dava edildiği durumlarda talep konusu, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın tahkikatın sona ermesine kadar artırılabilecektir. Ayrıca artırılan kısım bakımından zamanaşımının dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır. Ancak yeni düzenlemenin yürürlük tarihinden önce açılmış ve halen derdest olan kısmi davalara uygulanıp uygulanmayacağı konusunda açık bir geçiş hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle sorunun çözümünde HMK m. 448'de düzenlenen usul hükümlerinin zaman bakımından uygulanması ilkesi ile zamanaşımının maddi hukuk niteliği birlikte değerlendirilmelidir.

Yeni hükmün hukuki niteliği ve derdest davalara uygulanması

Yeni düzenlemenin ilk cümlesi, kısmi davada talep artırılmasına ilişkin usuli bir imkan getirmektedir. İkinci cümlesi ise artırılan miktar yönünden zamanaşımının dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılmasını öngörmektedir. Bu iki hüküm aynı fıkrada yer almakla birlikte, hukuki nitelikleri ve sonuçları bakımından birbirinden ayrılmalıdır. Bir görüşe göre, talep artırımı imkanını düzenleyen hüküm usul hukuku niteliğindedir. HMK m. 448 uyarınca usul hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhal uygulanır. Bu nedenle, yeni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihte tahkikatı devam eden kısmi davalarda henüz gerçekleştirilmemiş talep artırımı işlemlerinin yeni hükme tabi olması gerekir. Bu görüş çerçevesinde, yürürlük tarihinden önce açılmış olsa dahi tahkikatı devam eden kısmi davalarda davacı, tahkikat sona erinceye kadar talebini bir defaya mahsus olmak üzere artırabilir. Kanun koyucunun bu imkanın yalnızca yeni açılacak davalarda kullanılabileceğini öngören bir geçiş hükmü getirmemiş olması da bu değerlendirmeyi desteklemektedir [3]. Buna karşılık, yeni düzenlemenin zamanaşımına ilişkin ikinci cümlesinin maddi hukuk alanında sonuç doğurduğu ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre, talep artırımı imkanının derdest davalarda uygulanması ile artırılan miktar bakımından zamanaşımının geçmişe etkili biçimde kesilmiş sayılması aynı mesele değildir. Zira zamanaşımı, maddi hukuka ilişkin bir kurumdur. Zamanaşımı süresinin dolmasıyla borçlu lehine zamanaşımı def'ini ileri sürme imkanı doğar. Bu nedenle yeni hükmün, yürürlük tarihinden önce zamanaşımına uğramış bir alacağı yeniden talep edilebilir hale getirecek şekilde uygulanması, hukuki güvenlik ve geçmişe etkili uygulama yasağı bakımından sorun yaratabilir [4]. Bu yaklaşımda, usul hükmünün derhal uygulanması ilkesi kabul edilmekle birlikte, bu ilkenin geçmişte tamamlanmış maddi hukuk sonuçlarını kendiliğinden ortadan kaldırmadığı vurgulanmaktadır.

Zamanaşımına uğramış bakiye alacaklar bakımından değerlendirme

Yeni düzenlemenin yürürlük tarihinden önce açılmış kısmi davalara uygulanmasındaki temel sorun, bakiye alacağın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı noktasında yoğunlaşmaktadır.

İlk ihtimalde, kısmi dava açılmış ancak bakiye alacak yönünden zamanaşımı süresi 31.07.2026 tarihinden önce dolmuştur. Bu durumda yeni hükmün uygulanması, daha önce zamanaşımına uğramış bir alacağın yeniden canlandırılması sonucunu doğurabilir. Bu sonucun kabul edilmesi, zamanaşımının maddi hukuk niteliği ve hukuki güvenlik ilkesi bakımından tartışmalıdır. Kanunda geçmişte zamanaşımına uğramış alacakların yeniden talep edilebilir hale geleceğini açıkça öngören bir geçiş hükmünün bulunmaması da bu değerlendirmede önem taşımaktadır.

İkinci ihtimalde ise bakiye alacak, yeni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihte henüz zamanaşımına uğramamıştır. Bu durumda talep artırımı imkanının derdest davalarda uygulanabileceği ve yeni hükmün zamanaşımına ilişkin sonucunun da değerlendirmeye alınabileceği savunulabilir.

Bununla birlikte, zamanaşımına uğramamış bakiye alacaklar bakımından da yeni hükmün geçmişe etkili sonucunun hangi kapsamda uygulanacağı ayrıca tartışılmalıdır. Özellikle dava tarihinin, zamanaşımı süresinin başlangıcının ve varsa zamanaşımını kesen veya durduran diğer nedenlerin belirlenmesi gerekir. Dolayısıyla yalnızca davanın yeni düzenlemeden önce açılmış olması ya da alacağın yürürlük tarihinde zamanaşımına uğramamış bulunması, bütün olaylarda aynı sonuca ulaşmak için yeterli değildir.

Yeni HMK m. 109/4 hükmünün derdest kısmi davalarda uygulanması bakımından, öncelikle geçiş hükümlerinin kapsamı belirlenmelidir. Kanun koyucunun eski HMK m. 107'nin uygulanmaya devam edeceğini açıkça düzenlemesine rağmen, eski kısmi davalar bakımından benzer bir sınırlama öngörmemesi önemlidir.

Bu çerçevede, HMK m. 448'deki derhal uygulama ilkesi uyarınca, yürürlük tarihinde henüz tamamlanmamış talep artırımı işlemlerinde yeni hükmün uygulanabileceği kanaatindeyiz. Aksi yöndeki bir yaklaşım, kanunda açıkça öngörülmeyen bir sınırlamanın yorum yoluyla getirilmesi sonucunu doğurabilir.

Ancak talep artırımı imkanının uygulanabilir olması, zamanaşımına ilişkin sonucun her durumda geçmişe etkili biçimde uygulanabileceği anlamına gelmez. Özellikle yürürlük tarihinden önce zamanaşımına uğramış bakiye alacaklar bakımından, yeni hükmün geçmişte doğmuş hukuki sonuçları ortadan kaldıracak biçimde uygulanması hukuki güvenlik ilkesiyle bağdaşmayabilir.

Bu nedenle, yeni HMK m. 109/4 hükmündeki talep artırımı imkanının, tahkikatı devam eden eski kısmi davalarda uygulanabileceği; ancak zamanaşımına ilişkin düzenlemenin yürürlük tarihinden önce zamanaşımına uğra-

mış bakiye alacakları yeniden canlandıracak şekilde yorumlanmaması gerektiği kanaatindeyiz.

Bununla birlikte, zamanaşımına uğramamış bakiye alacaklar yönünden yeni hükmün uygulanması değerlendirilirken de somut olayın özellikleri dikkate alınmalıdır. Alacağın tabi olduğu zamanaşımı süresi, sürenin başlangıcı, varsa kesilme veya durma nedenleri ve talep artırımının gerçekleştirildiği tarih birlikte değerlendirilmelidir.

Ayrıca yeni düzenleme, bakiye alacağı kendiliğinden davanın konusu haline getirmemektedir. Talebin usulüne uygun biçimde artırılması gerekir. Bu işlem yapılmadığı sürece kısmi dava, başlangıçta talep edilen miktarla sınırlı kalmaya devam eder.

Sonuç

7589 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler, yürürlük tarihinden önce açılmış belirsiz alacak ve kısmi davalar bakımından birbirinden farklı sonuçlar doğurmaktadır.

Birincisi, yeni düzenlemeden önce belirsiz alacak davası olarak açılmış davalarda, geçiş hükmü gereğince eski HMK m. 107 uygulanmaya devam edecektir. Bu nedenle, usulüne uygun biçimde açılmış belirsiz alacak davalarında zamanaşımının alacağın tamamı bakımından kesilmesine ilişkin sonuç, kanun değişikliği nedeniyle ortadan kalkmayacaktır.

İkincisi, yeni düzenlemeden önce açılmış kısmi davalarda HMK m. 109/4 hükmünün uygulanması, usul hükümlerinin derhal uygulanması ilkesi çerçevesinde mümkün görünmektedir. Bununla birlikte, talep artırımı imkanı ile artırılan kısım yönünden zamanaşımının geçmişe etkili biçimde kesilmiş sayılması birbirinden ayrılmalıdır.

Kanaatimizce, yeni düzenleme yürürlük tarihinde derdest olan kısmi davalarda henüz gerçekleştirilmemiş talep artırımı işlemlerine uygulanabilmelidir. Ancak bu uygulama, yürürlük tarihinden önce zamanaşımına uğramış bakiye alacakların yeniden canlandırılması sonucunu doğurmamalıdır.

Sonuç olarak, eski belirsiz alacak davalarında geçiş hükmü gereğince önceki düzenlemenin uygulanmasına devam edilirken, eski kısmi davalarda yeni hükmün uygulanması HMK m. 448, zamanaşımının maddi hukuk niteliği ve hukuki güvenlik ilkesi birlikte değerlendirilerek çözümlenmelidir.

Detaylı bilgi için;
Stj. Av. Fatma Şengün
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. Pekcanıtez, Hakan / Simil, Cemil, “Belirsiz Alacak Davasının Kanundan Kaldırılmasının Düşündürdükleri”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, Temmuz 2026, s. 195-228.
2. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 07.02.2024 tarihli, 2023/915 E. ve 2024/80 K. sayılı kararı.
3. Karasu, Raif, Derdest Kısmi Davalarda Zamanaşımı ve Talep Artırımı.
4. Kılıçoğlu, Evren, 7589 Sayılı Kanun ile Getirilen Kısmi Davaya İlişkin Hükümlerin Niteliği ve Yürürlük Tarihinde Derdest Olan Davalarda Uygulanması.
5. Simil, Cemil, Belirsiz Alacak Davası, İstanbul 2013, s. 300 vd.
6. Akil, Cenk, Kısmi Dava, Ankara 2013, s. 199 vd.

ANONİM ŞİRKETTE BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKINDAN ÖZEL DENETÇİYE GİDEN YOL GÜZERGAHI

GİRİŞ

Pay sahiplerinin şirketin faaliyetleri, yönetim süreçleri ve mevcut durumu hakkında yeterli ve doğru bilgiye erişebilmeleri, genel kurulda oy haklarını bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri ve şirket yönetimini etkin biçimde denetleyebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, pay sahiplerinin karar alma süreçlerini nesnel ve somut verilere dayandırabilmeleri, şirket yönetiminde şeffaflığın sağlanması ve pay sahipliği haklarının etkin bir biçimde kullanılabilmesi bakımından temel bir gereklilik teşkil etmektedir.

Anonim şirkette pay sahibinin şirket yönetiminden uzak kalması, yatırımının nasıl değerlendirildiğini öğrenmesini güçleştirir. Türk Ticaret Kanunu'nun 437. maddesindeki bilgi alma ve inceleme hakkı bu bilgi eksikliğini gidermeye yöneliktir. Özel denetim ise belirli olayların bağımsız bir uzman tarafından açıklığa kavuşturulmasını sağlayarak aynı amaca yargısal güvence ile hizmet eder. Bu iki imkanın etkin kullanımı, talebin doğru organa yöneltilmesine, konusunun belirlenmesine ve her aşamaya özgü süreçlerin izlenmesine bağlıdır. Yalnız dikkat edilmelidir ki TTK m. 437/5 ve 440/2 gereği mahkemeye yönetilen özel denetçi atanması talebine yönelik hüküm kesin olduğundan bu süreçte yapılacak herhangi bir hata bu hakkın kullanılmasını engelleyebilecek olup başvuruda pay sahipliği sıfatının şirkete karşı ileri sürülebilirliği, gerekli şartların karşılanması ve ispatı çok büyük önem arz etmektedir.

1.BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

"Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı" Türk Ticaret Kanunu'nun 437. maddesinde düzenlenmiş olup, sermaye oranına bakılmaksızın her pay sahibine tanınır. Temsilci aracılığıyla da kullanılabilen bu hakkın kullanımını engelleyen genel kurul kararları Türk Ticaret Kanunu'nun 447. maddesi uyarınca batıldır. Ayrıca bu haktan pay sahibinin tamamen feragat edemeyeceğinden vazgeçilemez olmasının yanı sıra, her pay sahibinin miktarına bakılmaksızın kullanılabilmesi yönünden bireysel, kullanımı başka pay sahiplerine bağlı olmadığından bağımsız ve genel kurul kararı veya esas sözleşme değişikliği ile değiştirilemeyeceğinden müktesep hak niteliğindedir. [1]

TTK m. 437/1 kapsamında finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve kar dağıtım önerisi, genel kuruldan en az on beş gün önce şirket merkez ve şubelerinde incelemeye hazır bulundurulur. Bu pasif bilgilendirmeden farklı olarak aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen aktif bilgi alma hakkı, genel kurulda şirket işleri hakkında yönetim kuruluna; denetimin yöntemi ve sonuçları hakkında denetçiye soru yöneltilmesiyle kullanılır ve sorular gündemle sınırlı da değildir. [2]

Ticari defter ve yazışmaların incelenmesi ise TTK m. 437/4 uyarınca genel kurulun açık iznine veya yönetim kurulunun kararına bağlıdır. İki organın birlikte izin vermesi gerekmez; yönetim kuruluna genel kurul dışında da başvurulabilir. İnceleme hakkı bağımsız kullanılabilse de kapsamı, pay sahibinin somut sorusunu ilgilendiren kısımlarla belirlenir. Bilgi alma hakkı şirketin mali durumu, sözleşmeleri, yatırımları ve yöneticilere yapılan ödemeler gibi şirket işleriyle bağlantılı konuları kapsar. Şirket sırlarının açıklanması veya korunması gereken diğer menfaatlerin tehlikeye girmesi ret gerekçesi oluşturabilir; ancak soyut bir ticari sır açıklaması yeterli değildir. Tehlikenin somutlaştırılması gerekir. [3] Bir pay sahibine pay sahipliği sıfatıyla genel kurul dışında da verilen bilgi bakımından diğer pay sahiplerinin eşit kapsamda bilgilendirilme talebi, TTK m. 437/3'e dayanılarak geri çevrilemez. [4]

2.BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KULLANILMASI İÇİN OLUŞMASI GEREKEN ŞARTLAR

TTK m. 437/5 uyarınca anonim şirket pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali halinde mahkemeye başvurabilmesi için birtakım şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Öncelikle, talebini kural olarak genel kurulda, açık ve somut bir şekilde ileri sürmesi gerekmektedir ve bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılabilmesi için talebin genel kurul gündeminde yer alan hususlarla sınırlı olması da gerekmemekte olup söz konusu hak, gündeme bağlılık ilkesinin istisnalarından birini oluşturmaktadır. Pay sahibinin talebini gerekçelendirme veya bilginin kendisi açısından gerekli olduğunu ispatlama yükümlülüğü, TTK m.438 uyarınca özel denetim talebinin aksine, bulunmamaktadır. [5] Bununla birlikte, bilgi alma ve inceleme hakkı genel kurul dışında da kullanılabilir. [6]

Bilgi alma ve inceleme davasının açılabilmesi için talebin reddedilmesi, cevapsız bırakılması, ertelenmesi veya eksik karşılanması gerekir. Şirket tarafından verilen bilginin yeterli olup olmadığı hakim tarafından takdir edilecektir. Şirket sırrının ya da korunması gereken şirket menfaatlerinin tehlikeye girmesi gibi haklı nedenlerin varlığı halinde talep reddedilebilir. Bilgi alma talebinin şirket nezdinde kullanılması sırasında genel ve soyut bir talep yetmez, hangi şirket işleri konusunda bilgi istendiği somut bir biçimde şirkete bildirilmelidir.

Davanın açılabilmesi için pay sahibinin gereklilik şartı bulunmasa da özel hukuk yargılaması usulü gereği, hukuki yararının bulunması ve kanunda öngörülen sürelere uyulması zorunludur. TTK m. 437/5 uyarınca, talebin açıkça reddedilmesi halinde ret kararını izleyen on gün içinde; diğer hallerde ise makul süre içerisinde dava açılmalıdır. Bu süreler hak düşürücü niteliktedir.

3.ÖZEL DENETİM İSTEME HAKKI

Anonim şirketlerde özel denetim, pay sahiplerinin pay sahipliğinden doğan haklarını bilinçli ve etkin bir şekilde kullanabilmelerini sağlamak ve şirket yönetiminin faaliyetlerini belirli olaylar bakımından açıklığa kavuşturmak amacıyla düzenlenmiş bir hukuki kurumdur. Türk Ticaret Kanunu'nun 438 ila 440. maddelerinde düzenlenen bu kurum, özellikle şirket yönetiminin gerçekleştirdiği işlemler hakkında yeterli bilgiye ulaşamayan pay sahipleri bakımından önem taşımaktadır. Özel denetimin amacı, şirketin bütün faaliyetlerini genel ve sürekli biçimde incelemek değil, belirli olay veya işlemlere ilişkin belirsizlikleri tarafsız ve bağımsız bir denetçi aracılığıyla gidermektir. Bu nedenle özel denetim talebinin konusu, incelenmesi istenen olay ve işlemleri somutlaştıracak biçimde belirlenmelidir. [7]

Her pay sahibi, sermaye oranından bağımsız olarak olağan veya olağanüstü genel kuruldan özel denetim isteyebilir. Talebin temsilci aracılığıyla da yöneltilebilmesine karşın şirket alacaklıları, çalışanlar ve rehin hakkı sahipleri ise yalnızca bu sıfatlarıyla başvuru yetkisi kazanmaz. [8]

4. ÖZEL DENETÇİ ATANMASI İÇİN ARANAN ŞARTLAR

4.1.ÖZEL DENETİMİN ÖN AŞAMASI OLARAK BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

Bilgi alma ve inceleme hakkının özel denetim bakımından önemi, Türk Ticaret Kanunu'nun 438. maddesinde açıkça ortaya konulmuştur. Anılan hükme göre her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa belirli olayların özel denetimle açıklığa kavuşturulmasını genel kuruldan isteyebilir. Böylece kanun koyucu, özel denetim talebinin öncesinde pay sahibinin şirketten bilgi edinmeye yönelik imkanları kullanmasını zorunlu tutmuştur. Bu düzenlemenin temelinde, özel denetimin ilk başvurulacak bilgi edinme yolu olmaması düşüncesi bulunmaktadır. Pay sahibi öncelikle bilgi alma veya inceleme hakkını kullanmalı; buna rağmen belirli olayların açıklığa kavuşturulması için özel bir denetime ihtiyaç duyuluyorsa özel denetim mekanizmasına başvurmalıdır. Dolayısıyla özel denetim, bilgi alma ve inceleme hakkını tamamlayan ve gerektiğinde onu güçlendiren ikincil bir mekanizma niteliğindedir. [9]

Bununla birlikte bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılmış olması, pay sahibinin mutlaka ayrıca bilgi alma davası açmasını ve bu davanın sonuçlanmasını gerektiren bir koşul olarak yorumlanmamalıdır. [10] Özel denetim bakımından esas olan, denetim talep edilen konuyla bağlantılı bilgi alma veya inceleme hakkının daha önce kullanılmış olmasıdır. Bilgi talebinin reddedilmesi, cevapsız bırakılması ya da ertelenmesi de somut olayın özelliklerine göre bu hakkın kullanılmış olması bağlamında değerlendirilmelidir.

Özel denetim talebinin kabul edilebilmesi bakımından üzerinde durulması gereken hususlardan biri, daha önce kullanılan bilgi alma veya inceleme hakkının konusu ile özel denetim talebinin konusu arasındaki ilişkidir. Kanun, pay sahibinin herhangi bir konuda bilgi istemiş olmasını, şirketin başka ve ilgisiz bir işlemi hakkında özel denetim talep edebilmesi için yeterli görmemektedir. Bilgi alma veya inceleme hakkı ile özel denetim talebi arasında konu bakımından bir bağlantı bulunmalıdır. [11] Bu bağlantının kapsamı, özel denetim talebinin somutlaştırılmasıyla yakından ilişkilidir. Pay sahibinin genel kurulda belirli bir işlem, sözleşme, ödeme veya yönetim kararı hakkında bilgi istemesi ve sonrasında aynı olayın ayrıntılarının özel denetim yoluyla açıklığa kavuşturulmasını talep etmesi, ön koşulun yerine getirildiğinin ortaya konulmasını kolaylaştırır. Buna karşılık genel nitelikte sorular sorulması ve ardından kapsamı belirsiz bir denetim talebinde bulunulması, özel denetimin konusunun belirlenmesini ve ön koşulun gerçekleştiğinin kabulünü olanaksız kılacaktır.

Bu nedenle bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılması sırasında yöneltilen soruların, verilen cevapların ve varsa inceleme taleplerinin mümkün olduğunca açık biçimde kayıt altına alınması önem taşımaktadır. Genel kurul tutanağında yalnızca pay sahibinin bilgi istediğinin belirtilmesi yerine, sorunun hangi olaya ilişkin olduğunun ve verilen cevabın içeriğinin anlaşılabilir şekilde gösterilmesi, sonraki aşamada özel denetim talebinin değerlendirilmesine katkı sağlar.

4.1.1 Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasının ispatı

Özel denetim hakkının kullanımının ön koşulunun daha önce kullanılan bilgi alma veya inceleme hakkı olması, bu kullanımın ispatını uygulamada önemli hale getirmektedir. Özellikle özel denetim talebinin genel kurul tarafından reddedilmesi üzerine mahkemeye başvurulduğunda, başvuran pay sahiplerinin bu ön koşulun gerçekleştiğini ortaya koyabilmeleri gerekir. Bu noktada genel kurul tutanağı önemli bir ispat aracıdır. Pay sahibinin yönelttiği soruların, yönetim tarafından verilen cevapların ve özel denetim talebinin tutanağa açıkça geçirilmesi, sürecin sonraki aşamalarında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önlenmesine yardımcı olur. Tutanakta yeterli açıklık bulunmaması, bilgi alma hakkının kullanıldığı veya özel denetim istenen olayla bağlantılı olduğu yönündeki iddianın ispatını güçleştirebilir. Bu nedenle pay sahibinin, özellikle özel denetim talebine dayanak oluşturabilecek bilgi taleplerini ve cevapları tutanağa geçirtmesi önemlidir. [12]

Öte yandan, özel denetim isteme hakkının kullanılabilmesi için bilgi alma veya inceleme hakkının mutlaka özel denetim talebinde bulunan pay sahibi tarafından kullanılmış olması gerekmemektedir. [13] Bu nedenle somut olayda ön koşulun gerçekleşip gerçekleşmediği incelenirken yalnızca talepte bulunan kişinin kimliğinden öte bilgi

alma veya inceleme talebinin konusu, kapsamı ve özel denetim istemiyle bağlantısı da dikkate alınmalıdır. Nitekim maddenin gerekçesinde de bu durum *"Bilgi alma veya inceleme hakkını kullanmış pay sahibi ile özel denetim isteyen pay sahibinin aynı kişi olması zorunlu değildir; ancak konu aynı olmalıdır"* şeklinde ifade edilmektedir.

4.2. Pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi bakımından gereklilik

Türk Ticaret Kanunu'nun 438. maddesi uyarınca özel denetim talep edilebilmesi için denetimin pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi bakımından gerekli olması gerekir. Bu koşul, özel denetim kurumunun sınırlarını belirleyen temel ölçütlerden biridir. Pay sahibinin şirketin her işlemine ilişkin merakını gidermek veya yönetim organlarının bütün faaliyetlerini genel bir incelemeye tabi tutmak amacıyla özel denetim istemesi, tek başına yeterli değildir. Talep edilen incelemenin pay sahipliği haklarının kullanılmasını gerekli kılması gerekmektedir. [14]

Gereklilik değerlendirmesi, özel denetim konusu yapılan olayın niteliği ve bu olayın pay sahibinin haklarını kullanması üzerindeki etkisi dikkate alınarak yapılmalıdır. Örneğin şirket malvarlığını etkileyen belirli bir işlemin koşullarının açıklığa kavuşturulması, yönetim organının ilgili işlem nedeniyle sorumluluğunun değerlendirilmesi veya genel kurulda kullanılacak oy hakkının sağlıklı biçimde kullanılabilmesi için gerekli bilgilerin elde edilmesi, özel denetim ihtiyacını ortaya koyabilir. Ancak her olayda bu gereklilik somutlaştırılmalı; soyut şüpheler veya genel memnuniyetsizlik açıklamalarıyla yetinilmemelidir.

4.3. Belirli olayların açıklığa kavuşturulması

Özel denetim talebinin bir diğer maddi koşulu, denetimin belirli olayların açıklığa kavuşturulmasına yönelmesidir. Özel denetim, şirketin tüm faaliyetlerini kapsayan genel bir yönetim incelemesi değildir. Denetim konusu, bağımsız uzmanın inceleme yapmasına elverişli olacak ölçüde belirlenmeli ve talebin sınırları anlaşılabilir biçimde ortaya konulmalıdır. [15]

Bu kapsamda, özel denetim talebinde incelenmesi istenen işlemin veya olayın ne olduğu, hangi dönemi kapsadığı ve hangi hususların açıklığa kavuşturulmasının beklendiği mümkün olduğunca açık biçimde belirtilmelidir. Özel denetim konusu belirlenirken bilgi alma veya inceleme hakkının kullanıldığı konuyla bağlantı da göz önünde tutulmalıdır. Talep, daha önce bilgi edinilmeye çalışılan olayın aydınlatılmasına yönelmelidir. Böylece hem kanuni ön koşulun gerçekleştiği ortaya konulabilmekte hem de özel denetimin amacı dışında genişletilmesi riski azaltılabilmektedir.

4.4. Özel Denetim Talebinin Genel Kurulda İleri Sürülmesi

4.4.1. Talebin yapılması

Özel denetim sürecinin ilk aşaması, pay sahibinin genel kuruldan özel denetim yapılmasını istemesidir. Türk Ticaret Kanunu'nda bu talep için özel bir şekil öngörülmemiştir. Bu nedenle talebin yazılı veya sözlü olarak ileri sürülebileceği kabul edilmektedir. Bununla birlikte talebin yazılı yapılması veya sözlü talebin tutanağa ayrıntılı biçimde geçirilmesi, sonraki aşamalarda ispat kolaylığı sağlayacağı aşikardır.

Talebin toplantı başkanlığına veya yönetim kuruluna iletilmesi mümkündür. Ancak talebin ilgili organlara yöneltilmesi, onun genel kurul tarafından değerlendirilmesi gerekliliğini ortadan kaldırmaz. Yönetim kurulunun veya toplantı başkanının, talebin şartlarının oluşmadığını düşündüğü gerekçesiyle talebi genel kurulun oylamasına sunmaktan kaçınması, özel denetim mekanizmasının işleyişini engelleyebilir. Talep hakkında genel kurulun karar vermesi gerekir.

Özel denetim isteminin genel kurulun oylamasına sunulmaması veya karar verilmesinin ertelenmesi, talebin reddedilmesi bakımından sonuç doğurabilir. Bu nedenle pay sahibinin yalnızca talebini ileri sürmesi değil, talebin genel kurulda nasıl ele alındığını ve sonuçlandırıldığını da belgeleyebilmesi önemlidir. Talebin oylamaya sunulmadığı durumlarda da bu olgunun ispatı, mahkemeye başvuru yolunun kullanılabilmesi bakımından önem taşımaktadır.

4.4.2. Genel kurulun talebi kabul etmesi

Genel kurulun özel denetim talebini kabul etmesi halinde, Türk Ticaret Kanunu'nun 438. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca şirket veya her bir pay sahibi, karar tarihinden itibaren otuz gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir. Bu aşamada genel kurulun kabul kararı, özel denetçinin doğrudan genel kurul tarafından seçilmesi anlamına gelmeyip denetçi mahkeme tarafından atanır.

Özel denetçinin mahkeme tarafından atanması, denetimin bağımsızlığını ve tarafsızlığını güvence altına almaya yöneliktir. Genel kurulda çoğunluğu elinde bulunduran pay sahiplerinin özel denetçinin kim olacağı üzerinde belirleyici olmasının önüne geçilmesi, kurumun geniş anlamda azınlık pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme ve denetim ihtiyaçlarını karşılamadaki işlevi bakımından önem taşımaktadır.

Genel kurul talebi kabul ettiğinde, mahkemeye yapılacak başvuruda genel kurul kararı ve özel denetimin konusu açıkça ortaya konulmalıdır. Mahkemenin incelemesi, genel kurul tarafından kabul edilen talep çerçevesinde özel denetçinin atanmasına yöneliktir. Denetimin konusu, genel kurul kararının sınırlarıyla bağlantılı olarak belirlenir. [16]

4.4.3. Genel kurulun talebi reddetmesi

Genel kurulun özel denetim talebini reddetmesi, özel denetim mekanizma-

sının sona erdiği anlamına gelmez. Aksine daha sıkı şartlara sahip yeni bir süreç başlamaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun 439. maddesi, kanunda öngörülen şartları taşıyan pay sahiplerine, genel kurulun ret kararına rağmen mahkemeden özel denetçi atanmasını isteme imkanı tanımaktadır. Bu düzenleme, genel kurul çoğunluğunun iradesi nedeniyle özel denetim talebinin bütünüyle etkisiz kalmasını önlemeyi amaçlamaktadır.

Bununla birlikte ret halinde mahkemeye başvuru imkanı, genel kurul talebinin kabul edildiği durumdan farklı koşullara bağlanmıştır. Bu aşamada yalnızca özel denetimin gerekli olduğunun ileri sürülmesi yeterli değildir. Başvuran pay sahiplerinin kanunda öngörülen sermaye oranı veya payların itibari değeri ölçütlerinden birini karşılamaları, süresinde başvurmaları ve kurucuların ya da şirket organlarının kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını ikna edici biçimde ortaya koymaları gerekir.

Bu farklılık, genel kurulun kabulü ve reddi hallerinin birbirinden ayrılmasını zorunlu kılmaktadır. Kabul halinde mahkemeye başvurunun temel amacı, özel denetçinin atanmasını sağlamaktır. Ret halinde ise mahkeme, özel denetim talebinin kanuni koşulları taşıyıp taşımadığını inceleyerek talebin yerinde olup olmadığına karar verir.

4.4.4 Genel Kurulun Ret Kararından Sonra Mahkemeye Başvuru

Türk Ticaret Kanunu'nun 439. maddesine göre genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi halinde, sermayenin en az onda birini; halka açık anonim şirketlerde ise en az yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibari değeri toplamı en az 1.000.000 TL'ye ulaşan pay sahipleri, üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir.

Bu düzenlemede hem pay sahiplerinin başvuru ehliyeti hem de başvuru süresi önem taşımaktadır. Bu süre hak düşürücü bir süre olup genel kurulun ret kararından sonra kanuni sürenin geçirilmesi, özel denetçi atanmasını isteme imkanını ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle ret kararının tarihi ve başvuruda bulunacak pay sahiplerinin kanuni ölçütleri karşılayıp karşılamadığı önceden belirlenmelidir.

Ayrıca genel kurulda özel denetim talebinde bulunan pay sahipleriyle mahkemeye başvuran pay sahiplerinin her durumda aynı kişilerden oluşması gerektiği sonucuna doğrudan ulaşılmamalıdır. [11] Somut olayda başvuranların kanuni şartları taşıyıp taşımadığı ayrıca incelenmelidir

4.4.5 Kanun veya esas sözleşme ihlali ve zarar koşulu

Genel kurulun ret kararından sonra mahkemeye başvurulması halinde, Türk Ticaret Kanunu'nun 439. maddesinin ikinci fıkrası özel bir ispat ölçütü öngörmektedir. Buna göre dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının kanunu ya da esas sözleşmeyi ihlal ederek şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını ikna edici biçimde ortaya koymaları gerekir.

Bu koşul, ret halinde mahkemeye başvurunun yalnızca genel kurulun kararından duyulan memnuniyetsizliğe dayandırılamayacağını göstermektedir. Başvuranların, özel denetim talebinin neden gerekli olduğunu ve kanun veya esas sözleşme ihlaliyle zarar arasındaki bağlantıyı somut olgular üzerinden açıklamaları gerekir. [14] Bununla birlikte özel denetimin amacı, henüz tam olarak açıklığa kavuşturulamamış olayları incelemek olduğundan, başvuru aşamasında bütün hususların özel denetim raporuyla kesin olarak kanıtlanmış olmasını beklemek kurumun işlevini zayıflatabilir. Burada önemli olan, kanunda aranan ikna edici açıklamanın somut olayın koşullarıyla uyumlu biçimde sunulmasıdır.

Bu çerçevede başvuru dilekçesinin, yalnızca genel nitelikte şüpheler sıralamak yerine belirli işlemleri, tarihleri, kararları veya mali hareketleri göstermesi; bunların hangi kanuni veya esas sözleşmesel yükümlülükle bağdaşmadığını açıklaması ve şirketin ya da pay sahiplerinin uğradığı ileri sürülen zararı ortaya koyması önemlidir. Daha önceki bilgi alma veya inceleme talepleri ile bu taleplere verilen cevapların da dilekçede açıklanması, özel denetim ihtiyacının ve başvurunun dayanağının anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

5. Mahkemenin incelemesi ve özel denetçinin atanması

Türk Ticaret Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca mahkeme, şirketi ve istem sahiplerini dinledikten sonra karar verir. Mahkeme talebi yerinde görürse inceleme konusunu belirleyerek bir veya birden fazla bağımsız uzmanı özel denetçi olarak görevlendirir.

Bu aşamada mahkemenin belirleyeceği inceleme konusu özel önem taşımaktadır. Özel denetçinin yetkileri, yukarıda açıklandığı üzere, her türlü şirket işlemini sınırsız biçimde incelemeyi kapsayan genel bir yetki olarak anlaşılmamalıdır. İnceleme, özel denetim talebinin ve mahkeme kararının sınırları içinde yürütülür. Bu nedenle başvuru aşamasında denetim konusunun açıkça ortaya konulması, yalnızca başvurunun kabulü bakımından değil, denetimin etkin ve amacına uygun biçimde gerçekleştirilmesi bakımından da gereklidir.

6. ÖZEL DENETİMİN FESİH DAVASI BAKIMINDAN İŞLEVİ

Özel denetim, belirli olayların açıklığa kavuşturulmasını sağlayarak pay sahibinin sonraki hukuki adımlarını daha sağlam bir bilgi zemini üzerinde değerlendirmesine imkan verir. Özel denetim raporunda ortaya konulan bulgular, olayın niteliğine göre yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin bir davanın açılmasında, pay sahipliği haklarının kullanılmasında veya şirketin haklı sebeple feshi talebinin değerlendirilmesinde önem taşıyabilir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 531. madde-

sinde düzenlenen haklı sebeple fesih davası, anonim şirketin devamının pay sahibi bakımından katlanılamaz hale geldiği durumlarda gündeme gelebilecek bir hukuki yoldur. Ancak bu davanın şartları ile özel denetçi atanmasının şartları birbirinden farklıdır. Özel denetimde amaç belirli olayların açıklığa kavuşturulması iken haklı sebeple fesih davasında, şirketin haklı sebeple feshini gerektiren koşulların bulunup bulunmadığı ve mahkemenin bu kapsamda nasıl bir karar vermesi gerektiği değerlendirilir.

Bu nedenle özel denetim raporu, haklı sebeple fesih davası bakımından tek başına yeterli bir fesih sebebi olarak kabul edilebilmesi güçtür. Raporda ortaya konulan işlemler, yönetim davranışları veya şirket içindeki gelişmeler, ancak somut olayın bütünlüğü içinde değerlendirildiğinde fesih talebine dayanak oluşturabilecek bir anlam kazanabilir. Raporun içeriği ile fesih talebinin dayandığı vakıalar arasındaki bağlantının açıkça kurulması gerekir.

SONUÇ

Anonim şirketlerde bilgi alma ve inceleme hakkı ile özel denetim isteme hakkı, pay sahiplerinin şirket faaliyetleri hakkında bilgi edinmelerini ve pay sahipliği haklarını etkili biçimde kullanmalarını sağlayan, birbiriyle bağlantılı iki hukuki mekanizmadır. Bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahibinin şirketten bilgi edinmesine yönelik ilk aşamayı oluştururken özel denetim, belirli olayların daha kapsamlı ve bağımsız bir incelemeyle açıklığa kavuşturulmasına imkan tanımaktadır.

Her iki kurum da pay sahiplerine yönelik çok önemli güvenceler getirse de bu süreçler oldukça titizlik içinde yürütülmelidir. Şöyle ki, açıklandığı üzere hem mahkemeden özel denetçi atanması hem de bilgi alma ve inceleme hakkının dava yoluyla kullanılması talebine ilişkin verilecek kararlar kesin olup sürecin herhangi bir kesitinde, özellikle de bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasında, yapılacak bir hata özel denetim mekanizmasını kullanılamaz hale getirebilecek olup her sürece dair aranan şartlar eksiksiz bir şekilde yerine getirilmelidir.

Detaylı bilgi için;
Stj. Av. Furkan Doyuran
info@ozgunlaw.com

Kaynakça

1. Ayhan R., Çağlar H., Özdamar M., Şirketler Hukuku: Genel Esaslar, Ankara: Yetkin Yayınları, 2023, s. 321.
2. Atalay O., "Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, (Basım Yılı: 2015), s. 54.
3. Dural H., "Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları", Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 278.
4. Arslan N., Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2024, s. 45.
5. Bozkır B., Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2023, s. 111.
6. Atalay, s. 61.
7. Alışkan M., "Anonim Şirkette Özel Denetim İsteminde Genel Kurul Aşaması", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 31, S. 2, 2025, Prof. Dr. Fehim Üçışık'a Armağan, s. 1262.
8. Alışkan, s. 1255.
9. Çelik F., 6102 Sayılı TTK Hükümlerine Göre Anonim Şirketlerde Özel Denetim, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2019, s. 92.
10. Poroy R., Tekinalp Ü., Çamoğlu E., Ortaklıklar Hukuku, C. 2, 14. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019, s. 69.
11. Alışkan, s. 1258.
12. Alışkan, s. 1259.
13. Örken E., Anonim Şirketlerde Özel Denetim İsteme Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2022, s. 93.
14. Alışkan, s. 1261.
15. Alışkan, s. 1262.
16. Çelik, s. 61.

AYM, İŞÇİLİK ALACAKLARINDA ARABULUCULUK SON TUTANAKTAKİ EKSİKLİK NEDENİYLE DAVANIN REDDEDİLMESİNİ HAK İHLALİ SAYDI!

Anayasa Mahkemesi, 18 Mayıs 2026 tarihli ve 2023/33449 başvuru numaralı kararında, işçilik alacakları yönünden zorunlu arabuluculuk dava şartının yerine getirilmediği gerekçesiyle davanın usulden reddedilmesini mahkemeye erişim hakkının ihlali olarak değerlendirdi. Mahkeme, arabuluculuk sürecindeki eksikliklerin başvurucuya aşırı külfet yükleyecek biçimde yorumlanamayacağına dikkat çekti.

Dava Konusu Olay

Başvurucu, işçi olarak çalıştığı işyerindeki iş akdinin askerlik nedeniyle feshedilmesinin ardından kıdem tazminatı ve fazla çalışma ücreti alacaklarının ödenmesi talebiyle işverenine karşı dava açtı. Afyonkarahisar İş Mahkemesi, davayı kabul ederek başvurucu lehine kıdem tazminatı ve fazla çalışma ücreti ödenmesine karar verdi.

İşverenin istinaf başvurusu üzerine Konya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi, işçilik alacaklarına ilişkin uyuşmazlıkta zorunlu arabuluculuk dava şartının yerine getirilmediği gerekçesiyle davanın usulden reddine kesin olarak karar verdi.

Bölge Adliye Mahkemesinin kararına göre, arabuluculuk son tutanağında uyuşmazlığın işçi-işveren ilişkisinden kaynaklandığı belirtilmiş olmakla birlikte, talep edilen alacak kalemleri yeterince açık biçimde gösterilmemişti. Bu nedenle mahkeme, dava şartı olan arabuluculuğa usulüne uygun şekilde başvurulmadığı sonucuna ulaştı.

Başvurucu, arabuluculuk sürecinde kıdem tazminatı ve fazla çalışma ücreti taleplerinin işverenle yapılan görüşmelerde gündeme geldiğini, ancak son tutanakta bu hususların açıkça belirtilmemesinin kendi kusurundan kaynaklanmadığını ileri sürdü. Ayrıca, uyuşmazlığın esasının incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirterek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulundu.

Anayasa Mahkemesinin Değerlendirmesi

Anayasa Mahkemesi, incelemesinde öncelikle mahkemeye erişim hakkının, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının önemli bir unsuru olduğunu vurguladı. Mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamaların meşru bir amaca dayanması ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerektiğini belirtti.

Kararda, 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca işçi veya işveren alacağı ve tazminatı talepleriyle açılan davalarda arabulucuya başvurulmasının dava şartı olduğu hatırlatıldı. Bununla birlikte, arabuluculuk sürecinin amacının taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünü kolaylaştırmak olduğu, sürece ilişkin şekli eksikliklerin bu amacı aşacak şekilde yorumlanmaması gerektiği ifade edildi.

Somut olayda başvurucu, kıdem tazminatı ve fazla çalışma ücreti taleplerini içeren bir uyuşmazlık nedeniyle arabulucuya başvurmuştu. Arabuluculuk görüşmelerinin anlaşamama ile sonuçlandığı ve uyuşmazlığın işçi-işveren ilişkisinden kaynaklandığının tutanakta belirtildiği görülmekteydi. Buna rağmen, alacak kalemlerinin tutanakta açıkça gösterilmediği gerekçesiyle davanın esasının incelenmemesi, başvurucunun mahkemeye erişimini zorlaştıran bir müdahale olarak değerlendirildi.

Anayasa Mahkemesi, arabuluculuk son tutanağının düzenlenme biçimi ve içeriği konusunda başvurucunun sorumluluğunun somutlaştırılmadığına dikkat çekti. Arabuluculuk sürecindeki eksikliklerin başvurucuya yüklenerek davanın usulden reddedilmesinin, izlenen meşru amaçla karşılaştırıldığında ölçüsüz bir külfet oluşturduğu sonucuna ulaştı.

Sonuç

Anayasa Mahkemesi, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verdi. Karar, zorunlu arabuluculuk dava şartının uygulanmasında şekli eksikliklerin tek başına uyuşmazlığın esasının incelenmesini engelleyecek biçimde değerlendirilmemesi gerektiğini ortaya koyması bakımından önem taşıyor. Özellikle arabuluculuk son tutanağının içeriğine ilişkin eksikliklerin, tarafın mahkemeye erişim hakkı üzerindeki etkisinin ve bu eksiklikten kimin sorumlu olduğunun somut olayın koşulları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğine işaret ediyor.

Kaynak: *https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/10/20261020-16.pdf*

ÖZGÜNLAW

PROTECTING YOUR INTERESTS

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta gelmek üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TÜRKİYE

Tel : +90 212 356 3210 (pbx) / +90 212 325 2307 (pbx)

Faks : +90 212 356 3213

E-posta : info@ozgunlaw.com

İnternet sitesi : www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

© 2017 - 2026 Özgün Law Firm